

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Svante Karlström

Räntebegreppet – framgent förlegat eller alltjämt allmängiltigt?

En studie av räntebegreppet och leasingavtal i svensk rätt

JURM02 Examensarbete

Examensarbete på juristprogrammet
30 högskolepoäng

Handledare: Peter Nilsson

Termin för examen: VT17

Period 1

Innehåll

SUMMARY	1
SAMMANFATTNING	2
FÖRORD	3
FÖRKORTNINGAR	4
1. INLEDNING	5
1.1 Problembakgrund	5
1.2 Syfte och frågeställningar	6
1.3 Metod och material	7
1.4 Avgränsningar	7
1.5 Forskningsläge	8
1.6 Disposition	9
1.7 Terminologi	9
2. NÅGRA INLEDANDE NOTERINGAR	10
2.1 De tre inkomstslagen	10
2.2 Avdragsrätten	10
2.3 Avdragsrätten i inkomstslaget näringsverksamhet	11
2.4 Neutralitetsprincipen	13
3. SKATTEFLYKTSKONCEPTET	15
4. FÖRETAGSSKATTEKOMMITTÉN 2014	17
4.1 Vad syftar utredningen till?	17
4.2 Utredningens förslag	19
4.2.1 Behovet av en definition enligt Företagsskattekommittén	19
4.2.2 Finansiella kostnader	20
4.3 En pedagogisk andningspaus	21
5. RÄNTEBEGREPPET	22

5.1 Inledning	22
5.2 Förutsebarhet	23
5.3 Begreppsbyggnad – formellt och realekonomiskt	25
5.3.1 Från 50-talet och framåt, det formella begreppet dominerar	26
5.3.2 Det vi ser för det realekonomiska perspektivet	27
6. LEASING	33
6.1 Leasing – vad är det?	33
6.2 Redovisning av leasing	34
6.2.1 Finansiell leasing	34
6.2.2 Operationell leasing	36
6.3 Gränsdragningen mellan köp och hyra	36
6.3.1 Praxis	37
6.3.2 Doktrin	40
6.4 Några tankar så här långt	41
6.5 2002 års promemoria	42
6.5.1 Praxis, fortsättning	43
6.5.1.1 Flygplansleasingdomen	43
6.5.1.2 Sale and lease back av fast egendom	45
6.5.2 Promemorian förslag	46
6.6 Företagsskattekommitténs syn på saken	48
6.6.1 Särskilda yttranden	51
7. AVSLUTANDE ANALYS	54
7.1 Hur definieras det skatterättsliga räntebegreppet i svensk rätt?	54
7.2 Hur beskattas leasingavtal i svensk rätt?	56
7.3 Hur väl går Företagsskattekommitténs förslag ihop med ovan anförda?	58
Neutralitetsprincipen då?	63
8. SAMMANFATTANDE ANALYS	65
KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	68
RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	71

Summary

The Swedish income tax law's definition of income is built on the concept of a net income from which a deduction has been made. Deductions shall be made for expenses that have been necessary for acquiring and maintaining income, and for interest expenses and capital losses. The last two should be deducted regardless if they are such expenses or not, and have therefore something of a unique position. Interest deductions have tended to be abused, in more or less advanced setups.

As a result of this, an EU-directive and an official report of the Swedish government have resided the last years (2016 and 2014), where the former prescribe and the latter suggests far-reaching limitations of the interest deductions, percentagewise. The problem is that there is no clear definition of interest within Swedish tax law. When the deduction limitations become effective, there is thus a risk that corporations will try to categorize their interest expenses as something else. In these cases they will still be interest expenses in economic terms, but the contract will tell us something else. The Swedish committee on corporate taxation (Företagsskattekommittén) has therefore suggested that the accounting term "financial costs" should stand model for the expenses that would be included in the deduction expenses. Within the new term, (shares of) rental and leasing expenses are included. The committee motivated this by saying that it is the lessor who has the financial cost and subsequently transfer those to the lessee in forms of rent payments.

With a legal dogmatic method, the Swedish definition of interest and leasing contracts are being reviewed in two separate descriptive chapters, with the purpose to examine the possibilities to subsume leasing costs in a wider interest definition, but also the possibilities to bypass the deduction limitation rules using leasing transactions.

Sammanfattning

Den svenska skattelagens inkomstbegrepp bygger på att den beskattningsbara inkomsten motsvarar nettovärdet av en summa från vilken avdrag har gjorts. Avdrag ska göras för utgifter nödvändiga för att förvärva och bibehålla inkomster, samt för ränteutgifter och kapitalförluster i inkomstslaget näringsverksamhet. Sistnämnda ska dras av även om de inte är sådana utgifter, och intar således något av en särställning. Ränteavdragsrätten har tenderat att missbrukas för att minska företags beskattningsbara inkomst, genom mer eller mindre avancerade upplägg.

Som ett resultat av detta har det den senaste tiden tillkommit ett EU-direktiv (2016) och en svensk utredning (2014), där förstnämnda föreskriver och sistnämnda föreslår en procentuellt stor begränsning av ränteavdragsrätten. Problemet är att det inte finns en tydlig definition av räntebegreppet i svensk skatterätt. När avdragsbegränsningarna träder i kraft finns det således en risk att företag försöker att kategorisera sina räntekostnader som någonting annat, som ekonomiskt fortfarande är ränta men som enligt avtalet är något annat. Svenska Företagsskattekommittén har därför föreslagit att redovisningstermen ”finansiella kostnader” ska stå modell för de kostnader som ska innefattas av avdragsbegränsningarna. Häri innefattas bland annat (delar av) hyres- och leasingkostnader. Företagsskattekommittén motiverar detta med att det är leasegivaren som står för de finansiella kostnaderna, som sedermera överförs på leasetagaren i form av hyresbetalningar.

Med en rättsdogmatisk metod undersöks både räntebegreppet och leasingavtals karaktäristika i varsin deskriptiv del, med syftet att granska möjligheterna att inordna leasingkostnader under ett vidare räntebegrepp, men även möjligheterna att kringgå räntebegränsningsreglerna med hjälp av leasingtransaktioner.

Förord

CJ, Ville, Olle, Folle, Guggen, Mike, Schander, Fredde, Syll m.fl. – bra krökat!

Asta – Du är det finaste jag vet!

"I've got Pabst Blue Ribbon on my mind"

Förkortningar

BFNAR	Bokföringsnämndens Allmänna Råd
EBIT	Earnings Before Interest and Taxes
EBITDA	Earnings (...) Depreciation and Amortization
HFD	Högsta Förvaltningsdomstolen
IL	Inkomstskattelagen (1999:1 229)
SOU	Statens Offentliga Utredningar
SRN	Skatterättsnämnden

1. Inledning

1.1 Problembakgrund

Avdragsrätten i det svenska skattesystemet är ett fenomen som daterar tillbaka till 1928 års kommunalskattelag och som i korta drag innebär en rätt att dra av de kostnader man har haft för att förvärva och bibehålla intäkter från sin beskattningsbara inkomst. Ju större kostnader, desto mindre beskattningsbar nettosumma, och mindre skatt. Till avdragsrätten hör bland annat räntekostnader, som även bär ett särdrag bland avdragsgilla kostnader då de inte har behövt vara nödvändiga för att förvärva intäkter. Räntekostnaders skattemässiga fördelar har därför oundvikligen genom åren utnyttjats i skatteplaneringssyften. Förutom vissa åtstramningsförsök i inkomstskattelagen, har vi 2017 två rättsakter, som båda har föreslagit en procentuell begränsning av ränteavdragsrätten. Dels den svenska utredningen Företagsskattekommittén 2014 vars mottagande var svårt och framtid osäker, och dels det s.k. Skatteflyktsdirektivet som ska implementeras de kommande åren. I ljuset av denna tämligen långtgående begränsning, finns det anledning att anta att ett paradigmskifte är förestående, där vi går *från* ett skattesystem där det är önskvärt att hänföra kostnader till ränta, *till* ett skattesystem där företag i hög utsträckning inte vill att deras kostnader i en näringsverksamhet ska betraktas som ränta. I detta läge ter det sig då problematiskt att det i svensk skatterätt inte finns en klarlagd definition av ränta. Behovet av en sådan är något som Företagsskattekommittén har pekat på, och det är inte svårt att skriva under på det. Det är enkelt att skönja de problem som kan tänkas, när skattesubjekt försöker omdefiniera vad som tidigare har sagts vara räntekostnader, och när det inte finns en avgränsning för vad räntebegreppet innefattar. I korthet kan man säga att den inledande centrala frågan i sammanhanget är om räntebegreppet är formellt eller realekonomiskt; en formell definition

innebär att det som kallas och betecknas som ränta är ränta, medan man med ett realekonomiskt synsätt försöker se om en transaktion rent praktiskt innehåller (element av) en räntebetalning, oavsett vad man benämner den som.

Om man finner att gällande rätt ger uttryck för ett realekonomiskt räntebegrepp så finns det flera typer av transaktioner och avtal som är väl värda att granska. En av dessa är hyresavtal eller så kallade leasingavtal, som kommer att behandlas i uppsatsen.

Den som läser uppsatsen kan påpeka att räntebegreppet aldrig har varit definierat och att det därför i någon mån är ett tidlöst ämne, och således går att ifrågasätta ur något slags relevansperspektiv. Även leasingavtal har utretts och diskuterats genom åren. Men samtidigt så har Skatteflyktsdirektivet och Företagsskattekommittén nu aktualiserat frågan så att den (åtminstone indirekt) är värd att ta upp. Vidare kan man argumentera för att empirin står sig bättre när rättskällorna som används inte är färgade av den aktuella debatten. Uppsatsen kan nu i bästa fall få ett bestående principiellt värde samtidigt som det belyser en dagsaktuell skattefråga.

1.2 Syfte och frågeställningar

Uppsatsens syfte tar sikte på att analysera och redogöra för innebörden av det skatterättsliga räntebegreppet, och att granska möjligheterna att inordna leasingkostnader under ett vidare räntebegrepp, men även möjligheterna att kringgå räntebegränsningsreglerna med hjälp av leasingtransaktioner. Frågeställningarna blir som följer;

- Hur definieras det skatterättsliga räntebegreppet i svensk rätt?
- Hur beskattas leasingavtal i svensk rätt?
- Hur väl överensstämmer Företagsskattekommitténs förslag avseende finansiella kostnader med gällande rätt?

- Hur förhåller sig den till den skatterättsliga neutralitetsprincipen som sägs legitimera en sådan ordning?

1.3 Metod och material

För uppsatsens syfte har jag valt att använda mig av den rättsdogmatiska metoden, som har sin utgångspunkt i de klassiska rättskällorna. Rättskällevärdet innebär att svensk lag ska beaktas, att prejudikat och förarbeten bör beaktas samt att andra domar som inte utgör prejudikat, doktrin och institutionella rekommendationer får beaktas.¹ Kleineman beskriver den rättsdogmatiska utmaningen som att fastställa vilka rättsliga frågor som ställs på sin spets i en viss konkret situation, vilket ganska väl beskriver vad uppsatsen syftar till.² Sett till uppsatsämnets avsaknad av speciallagstiftning och prejudikat så är analys och tolkning av lagtext, förarbeten och praxis det tillvägagångssätt som kommer att ge det mest bästa resultatet. Jareborg skriver att rättsdogmatik primärt förknippas med rekonstruktion av gällande rätt och därmed även begränsningar, såsom beslutsfattande av lagstiftare och domstolar, och att man därför kan (bör?) vidga perspektivet och gå utanför gällande rätt.³ Så ämnar även jag göra, i bemärkelsen att jag ska göra försöka ge min egen syn på problematiken, och inte bara redogöra för den genom de klassiska rättskällorna.

1.4 Avgränsningar

Jag kommer i framställningen att begränsa mig till det svenska rättsläget. Detta gör jag av flera anledningar. Först och främst så är varje lands

¹ Peczenik, s. 3s.

² Kleineman, s. 21, 29.

³ Jareborg, s. 5.

skattesystem sitt eget. Förvisso sipprar EU-rätten in emellanåt och på vissa områden, men en komparativ studie av det skatterättsliga begreppet skulle i bästa fall vara av begränsat värde, och i värsta fall enbart förvirra läsaren. Vidare så har jag valt att ställa räntebegreppet mot så kallade leasingavtal; likheterna mellan leasingavgifter och räntekostnader är flera och något som Företagsskattekommittén propagerar för, men är inte okontroversiella. Problemställningen är relativt allmängiltig och det finns andra avtal och transaktioner som också hade kunnat jämföras med traditionella räntekostnader, exempelvis valutakursförluster, men av utrymmesskäl så begränsas frågeställningarna till leasingavtal.

1.5 Forskningsläge

Både ränta och leasingavtal har varit på tapeten i svensk skatterätt i mycket lång tid. Bland annat har Leif Mutén skrivit om det skatterättsliga räntebegreppet i ”Inkomst eller kapitalvinst”, och Roger Persson har kommenterat flertalet rättsfall som berörs i uppsatsen i en artikel från 1991. Leasingavtal är också ett fenomen som inom skatterätten har renderat i forskning och praxis, där bland annat Leasingutredningen från 1994 kan nämnas. Denna behandlar dock bara finansiell leasing, inte operationell. Sistnämnda är något som inte har behandlats utom i mer allmänna ordalag. Dock så berör även uppsatsens syfte i stor utsträckning ett ämne som inte har diskuterats. Visserligen nämns vissa ränterelaterade frågor i leasingpraxis, men mycket mer än så är det inte. Företagsskattekommitténs förslag för avdragsbegränsningar för finansiella kostnader, och vad som ska innefattas i det begreppet, kan inte direkt spåras tillbaka till tidigare rättsdebatter och får betraktas som ett tämligen revolutionerande förslag. Därför får sagda utredning givetvis en hel del uppmärksamhet. Viss försiktighet bör dock intas då dessa delar av förslaget har mött mycket kritik.

1.6 Disposition

Uppsatsen är disponerad på enklast möjliga sätt. Det är både lätt för läsaren att följa med, och det finns en logisk och pedagogisk poäng. I tur och ordning behandlas några grundläggande drag i svensk skatterätt och avdragsrätten. Därefter följer en presentation av Skatteflyktsdirektivet och Företagsskattekommitténs utredning. Vid det här laget bör läsaren vara införstådd med grundproblematiken i uppsatsen, och redo för mer djupgående redogörelser av det svenska räntebegreppet och den skatterättsliga behandlingen av leasingavtal. Förhoppningsvis är det enkelt att koppla samman frågeställningarna med uppsatsens olika kapitel. Avslutningsvis så presenteras en avslutande analys, där undertecknads egen syn på problematiken ges, utifrån vad som har kunnat utrönas i de deskriptiva kapitlen.

1.7 Terminologi

Rättsområden som kommer beröras har besparats från anglicismer och anglifieringar, med undantag av termen *leasing*, som emellertid är ett svensk ord. Man kan också notera att leasing och hyra, både semantiskt och rättsligt, i princip är samma sak. I praxis och doktrin så skiftar man flitigt mellan de båda beteckningarna, varför även denna uppsats kan komma att bära spår av växelvis brukning av de bägge termerna.

2. Några inledande noteringar

För att läsaren ska kunna tillgodogöra sig uppsatsen och problemställningen till fullo, presenteras i det följande ett antal grundelement i svensk skattelagstiftning och skatterätt.

2.1 De tre inkomstlagen

I den svenska inkomstskattelagen finns tre typer av inkomstslag; tjänst, kapital och näringsverksamhet. För uppsatsens syfte är det primärt det sistnämnda som är av intresse, även om en diskussion om räntebegreppet på ett teoretiskt plan kan ta avstamp i något av de båda andra inkomstlagen.

Till inkomstslaget näringsverksamhet räknas enligt IL 13:1 inkomster och utgifter på grund av näringsverksamhet, ett begrepp som avser förvärvsverksamhet som bedrivs yrkesmässigt och självständigt. Enligt paragrafen beaktas vad som avtalats med uppdragsgivaren, i vilken omfattning uppdragstagaren är beroende av uppdragsgivaren och i vilken omfattning uppdragstagaren är inordnad i dennes verksamhet. Innehav av näringsfastigheter och näringsbostäder samt avverkningsrätt till skog räknas alltid om näringsverksamhet.

2.2 Avdragsrätten

Vidare är den så kallade avdragsrätten central i min framställning. Skattelagstiftningens inkomstbegrepp bygger på en nettodefinition, det vill säga att den beskattningsbara inkomsten motsvarar nettovärdet av en summa sedan avdrag har gjorts från denna.⁴ Avdragsrätten innebär kort och gott att

⁴ Lodin m.fl., s. 104.

ett skattesubjekts inkomst får minskas med de kostnader som har uppstått i förvärvandet och bibehållandet av sagda inkomst, och kommer till uttryck i IL 12, 15 och 24 kap för respektive inkomstslag. Vissa allmänna undantag återfinns i 9 kap, så som levnadskostnader, svenska allmänna skatter och utgifter för skattefria inkomster. Avdragsrätten gäller för befintlig verksamhet, men inte för förvärv⁵, utvidgning eller förbättring av sådan, vilket är ett uttryck för källteorin.⁶ Det uppstår givetvis en bedömningssituation redan här – även om det i teorin är enkelt att skilja på en förvärvad verksamhet och en befintlig sådan, så är det inte alla gånger lika enkelt att skilja på bibehållande och förbättring. Och hur definieras förvärvande och bibehållande av inkomst? I RÅ84 1:13 nekades exempelvis en revisor avdrag för avgift för ansökande om godkännande som revisor då personen i fråga ”genom godkännandet som revisor inom sitt yrke förvärvat en formell kompetens som är större än den hon dessförinnan ägde”.

En allmän utgångspunkt är att utgiften ska ha uppkommit i den skattepliktiga verksamheten. Det ska således finnas en kausalitet mellan inkomst och utgift, även om det inte görs en materiell bedömning av huruvida utgiften de facto har bidragit till en näringsverksamhets inkomster. När det kommer till aktiebolag råder en presumtion att avdrag får göras, medan strängare krav ställs på enskilda näringsidkare.⁷

2.3 Avdragsrätten i inkomstslaget näringsverksamhet

I inkomstskattelagens sextonde kapitel anges vad som ska dras av i inkomstslaget näringsverksamhet. Huvudregeln i IL 16:1 stadgas att utgifter för att förvärva och bibehålla inkomster ska dras av som kostnad, samt att ränteutgifter och kapitalförluster ska dras av, även om de inte är sådana

⁵ Märk skillnaden mellan förvärv *av inkomst*, och *av inkomstkälla*.

⁶ Lodin m.fl., s. 105.

⁷ Ibid, s. 106.

utgifter. I IL 15:1 finns motsvarande bestämmelser om vad som ska tas upp som intäkt i inkomstslaget näringsverksamhet; ersättningar för varor, tjänster och inventarier, avkastning av tillgångar, kapitalvinster samt alla andra inkomster i näringsverksamheten. Man kan i sammanhanget även nämna IL 13:2, vilken stadgar att för juridiska personer räknas inkomster och utgifter på grund av tillgångar och skulder eller i form av kapitalvinster och kapitalförluster till inkomstslaget näringsverksamhet, även om dessa inte ingår i näringsverksamheten. 16:1 kan uppfattas som en erinran om 13:2.⁸

Ränteutgifter intar alltså något av en särställning, eftersom ovan beskrivna problematik inte behöver tas hänsyn till. Något förenklat kan man säga att ränteavdragsrätten ger skattesubjekt chansen att minska sin beskattningsbara inkomst. Därmed ökar även risken för missbruk, det vill säga att avdragsrätten systematiskt utnyttjas för att undvika beskattning.⁹ Detta kan antingen ske genom avancerade internationella skatteflyktsupplägg, där de s.k. räntesnurrorna är ett bra och välkänt exempel, se nedan, eller helt enkelt genom att i så stor mån som möjligt beteckna kostnader som ränta, vilket då ger en full avdragsrätt, även om sagda kostnader då inte har varit nödvändiga för att förvärva och bibehålla inkomster. Begränsningar återfinns i IL 17-25 a, 28-40, 44-46, 48, 49-52, 55 och 60 kap, varav merparten inte kommer att beröras i denna framställning.

Ovan nämndes räntesnurror som kan betecknas som skatteplanering med hjälp av ränteavdrag. Förfarandet utgår från lån mellan företag i intressegemenskap, företrädevis i relation moder- och dotterbolag¹⁰, och kan i enkla drag beskrivas enligt följande. Ett moderbolag driver ett vinstrikt rörelsedrivande dotterbolag. Moderbolaget överlåter sedan detta bolag till ett nybildat dotterbolag. Eftersom det rör sig om näringsbetingade andelar,

⁸Baran, Inkomstskattelag (1999:1229) 16 kap. 1§, Lexino 2015-04-10.

⁹ Skatteverkets definition av ”missbruk”, promemoria ”Räntavdrag i företagssektorn – fortsatt granskning”, 2011-03-14.

¹⁰ Skatteverket, Vad är intressegemenskap?

<https://www4.skatteverket.se/rattsligvagledning/edition/2017.1/331804.html>
2017-03-13. Se även IL 24:10a.

se IL 25a:5, så är vinsten vid försäljningen skattefri hos moderbolaget. Det förvärvande dotterbolaget finansierar köpet med räntebärande skuldebrev. Moderbolaget överlåter sedan fordran till ett utländskt dotterbolag, förslagsvis beläget i ett lågbeskattat land. Det rörelsedrivande dotterbolag finansierar det förvärvande dotterbolagets räntebetalningar med koncernbidrag, som sistnämnda förvisso måste ta upp som intäkt, men eftersom *räntebetalningarna är avdragsgilla* i sin helhet blir resultat plus minus noll. Räntebetalningarna beskattas lågt i utlandet, och kan därefter delas ut till moderbolaget skattefritt.¹¹ Efterhand har det här införts lagstiftning som syftar till att stävja denna typ av konstlade upplägg, som återfinns i 24:10-10e och som i korthet går ut på att företag som ingår i en intressegemenskap inte får dra av ränteutgifter som avser inbördes skulder, även om visst utrymme fortsatt lämnades.

Detta är en mycket enkel återgivning av räntesnurror, på intet sätt komplett, men som ändå påvisar de problem som är sammanlänkade med en obegränsad avdragsrätt vad gäller räntor. Dessa problem har givetvis varit kända ett bra tag, och har uppmärksammats på svensk, internationell och EU-rättslig nivå. Bland dessa märks Företagsskattekommittén 2014 och Skatteflyktsdirektivet¹² som ska redogöras för i det följande.

2.4 Neutralitetsprincipen

Neutralitetsprincipen är ett samlingsnamn för de teoretiska riktningar som från olika utgångspunkter strävar efter att skattefördelningen ska bara neutral i förhållande till ekonomiskt handlande. På ett företagsekonomiskt plan eftersträvas neutralitet i beskattningen i förhållande till individuella handlingsalternativ och verksamhetsformer, exempelvis val av företagsform, val av investeringsobjekt, eller varför inte typ av avtal. På ett makroekonomiskt plan innebär neutralitet en strävan efter att minimera

¹¹ SOU 2014:40, s. 130-131.

¹² Rådets direktiv (EU) 2016/1164.

effektivitetsförlusterna i den totala samhällsekonomin.¹³ Gunnarsson menar att en skatt som påverkar ett företags handlade inte nödvändigtvis också påverkar den optimala allokeringen av samhällsresurser, och att det således kan röra sig om olika sorters neutralitet, även om en skatt som är neutral i samhällsekonomisk mening typiskt sett också är det i förhållande till beskattningens påverkan på företags och individers beslut.¹⁴ Neutralitetsprincipens funktion är således bred, men dess relevans är inte given. Dahlberg skriver till exempel att principer om neutralitet, symmetri och kontinuitet inom skatterätten måste sägs vara särskilt vaga till innehållet, och är skeptisk till att mäta värdeprinciper någon avgörande vikt vid tolkning av skattelag. Han tillägger även att skatterättsliga värdeprinciper kan ha olika betydelse på olika skatterättsliga områden.¹⁵

¹³ Gunnarsson, s. 135.

¹⁴ Ibid, s. 136.

¹⁵ Dahlberg, s. 665-666.

3. Skatteflyktsdirektivet

Den 20 juni 2016 enades EU:s finansministrar om det s.k. ATA-direktivet (Anti-Tax Avoidance), eller Skatteflyktsdirektivet, som innehåller regler mot skatteflyktsmetoder som direkt inverkar på den inre marknadens funktion. I direktivets preambel fastställs att ”det är nödvändigt att fastställa regler för att stärka den genomsnittliga skyddsnivån mot aggressiv skatteplanering på den inre marknaden”,¹⁶ och att ”det är nödvändigt med regler på följande områden för att bidra till att uppnå det målet: *begränsade ränteavdrag* (min kursivering), utflyttningsbeskattning, en allmän regel mot missbruk, regler om utländska kontrollerade bolag och regler för att motverka hybrida mismatchningar”¹⁷. Rådet påtalar vidare i ingressen att företagsgrupper i allt större utsträckning ägnar sig åt BEPS¹⁸ genom höga räntebetalningar, och att en regel om räntebegränsning (är nödvändig för att avskräcka sådana metoder genom att man begränsar avdragsrätten för de skattskyldigas överstigande lånekostnader, och att det därför är nödvändigt att fastställa ett procenttal för avdragsrätt som hänför sig till den skattskyldiges beskattningsbara vinst före räntor, skatt, av- och nedskrivningar (EBITDA).¹⁹

Dessa erinringar uttrycks även i artikel 4, vilken stadgar att ”överstigande lånekostnader ska vara avdragsgilla under den beskattningsperiod då de uppkommer med upp till 30 procent av den skattskyldiges vinst före räntor, skatt, av- och nedskrivningar”. EU:s medlemmar har tills den 31 december 2018 att implementera direktivet, som ska tillämpas från och med den 1 januari 2019.²⁰

¹⁶ Direktivets ingress, p.3.

¹⁷ Ibid p. 5.

¹⁸ *Base erosion and profit shifting* - erodering av skattebasen och förflyttning av vinster.

¹⁹ Direktivets ingress p.6.

²⁰ Art. 11.

Direktivet erbjuder även en definition av dessa ”lånekostnader” i artikel 2.1 som i sin helhet föreskriver att: ”räntekostnader för alla former av skuld, andra kostnader som ekonomiskt motsvarar ränta och kostnader som uppkommer i samband med införskaffandet av kapital, *enligt definitionen i nationell rätt* (min kursivering), (är) inbegripet men ej begränsat till betalningar avseende vinstandelslån, tillskriven ränta på instrument som konvertibla obligationer och nollkupongobligationer, belopp enligt alternativa finansieringsarrangemang, till exempel islamisk finansiering²¹, *finansieringskostnadsdelen av betalningar av finansiell leasing* (min kursivering), kapitaliserad ränta som ingår i balansräkningsvärdet av en därtill relaterad tillgång, eller nedskrivning av kapitaliserad ränta, belopp som i förekommande fall mäts med hänvisning till avkastningen på finansiering inom ramen för internprissättningsregler, belopp av fiktiv ränta inom ramen för derivatinstrument eller säkringsarrangemang med anknytning till ett subjekts lån, vissa utländska valutakursvinster och valutakursförluster på lånat kapital och instrument med anknytning till införskaffandet av kapital, garantiavgifter för finansieringsarrangemang, arrangemangsavgifter och liknande kostnader som gäller upplåning av kapital.”

Det man direkt bör notera är att definitionen av ”räntekostnader”, ”andra kostnader som ekonomiskt motsvarar ränta” och ”kostnader som uppkommer i samband med införskaffandet av kapital” överlämnas över till nationell rätt (se kursivering), varför framställningen i fortsättningsvis riktar in sig på svensk rätt, även om vi kommer ha anledning att återkomma till direktivets bestämmelser.

²¹ Kuriosa i räntesammanhang, Sharia förbjuder rätetransaktioner, då pengar inte anses ha ett egenvärde och inte får användas för att tjäna mer pengar.

4. Företagsskattekommittén 2014

4.1 Vad syftar utredningen till?

Som författare är det frestande att både förenkla och dramatisera Företagsskattekommitténs förslag. Men för god ordnings skull så ska i det följande redogöras för utredningens grunddrag, även om inte allting är *direkt* sammanhängande med uppsatsens syfte. Utredningen syftade till flera saker, men dess huvudsakliga syfte var att lämna förslag på ett nytt system för beskattning av bolag, vars regler skulle öka den skattemässiga neutraliteten mellan eget och lånat kapital och om möjligt ersätta de nuvarande reglerna om ränteavdragsbegränsningar.²² Bland de samhällsekonomiska utgångspunkterna nämner man multinationella företags (icke-önskvärda) incitament att redovisa vinster i lågbeskattade länder och att dra av kostnader i högt beskattade länder, och att det därför är välkommet med allmänna regler som stävjar en urholkning av den svenska skattebasen. I ljuset av detta sades att en av utgångspunkterna i utredningen är att de föreslagna reglerna ska medföra inskränkningar i möjligheterna att via ränteavdrag förflytta vinster utomlands.²³ Vidare så presenteras två förslag; benämnda *huvudförslaget* och *det alternativa förslaget*. Man kan här nämna att en ränteavdragsbegränsning inte bara skulle motverka skatteplanering, men även principiellt uttrycka en likabehandling av lånat och eget kapital – i dagsläget är det ju bara kostnader för lånat kapital som kan dras av.²⁴

Huvudförslagets grundpelare kan i korta drag sägas vara att bara kostnader som motsvaras av finansiella intäkter får dras av, ingenting därutöver, samt ett schablonmässigt avdrag om 25 procent av företagets hela skattemässiga resultat, vilket skulle vara ekvivalent med en bolagsskattesänkning med 5,5

²² SOU 2014:40 s. 23.

²³ Ibid.

²⁴ Ibid, s. 178.

procentenheter. De kostnader som i ”ekonomisk mening” är en räntekostnad omfattas av den föreslagna ränteavdragsbegränsningen, men även andra finansiella kostnader för att avvärja gränsdragningssvårigheter. Sist men inte minst föreslås även en ny skattemässig definition av finansiella kostnader (se nedan).²⁵

Det alternativa förslaget som presenteras utgörs av en bolagsskattesänkning med 3,5 procentenheter tillsammans med en variant på avdragsbegränsning. Denna består i att företag endast tillåts göra avdrag motsvarar 20 procent av rörelseresultatet (EBIT).²⁶ I huvudförslaget slopas alltså avdrag för negativt finansnetto, i det alternativa förslaget är det inte slopat, men kraftigt begränsat. Man bör notera att likheterna i det alternativa förslaget med artikel 4 i Skatteflyktsdirektivet, som nämnts ovan.

I skrivande stund (mars 2017) har inget förslag lagts fram från den svenska regeringens sida, även om finansminister Magdalena Andersson uttalade i november 2016 att ett sådant förslag kunde väntas landa ”i närtid”.²⁷ Dessförinnan i april 2015 uttryckte Andersson kritik mot utredningen, och gjorde bedömningen att ingen av de föreslagna modellerna borde genomföras utan en grundlig analys och förändring, även om hon också sade att målsättningen med det slutliga förslaget borde vara en begränsning av ränteavdragen kombinerat med en lägre bolagsbeskattning, och att hon föredrar en EBIT-modell då den är mer gångbar i ett internationellt perspektiv och minskar möjligheterna till skatteplanering med ränteavdrag, även om det fanns ett behov av att analysera om modellen ska baseras på EBIT eller EBITDA.²⁸

Skillnaden mellan dessa begrepp är i korthet följande; EBIT är alltså ett uttryck för ett företags rörelseresultat, det vill säga resultatet (intäkter minus kostnader) innan ränteinkomster, ränteutgifter och skatter. EBITDA är

²⁵ Ibid, s. 24.

²⁶ Ibid, s. 26, 331.

²⁷ <http://www.di.se/opinion/tobias-wikstrom-dags-att-forbereda-sig-for-ett-skattevarldskrig/>

²⁸ <http://www.di.se/artiklar/2015/4/21/debatt-sa-maste-kommittens-skatteforslag-goras-om/>

samma sak, men här har beräkningsunderlaget inte minskats med skatter eller avskrivningar. En tekniskt ingående förklaring av för- och nackdelar med respektive metod tar dock upp för mycket plats i förhållande till relevansen för uppsatsens syfte.

4.2 Utredningens förslag

Företagsskattekommitténs förslag är alltså att det ska ”införas en definition av vad som avses med de kostnader som inte ska få dras av och av motsvarande intäkter”²⁹, och att dessa ska betecknas finansiella kostnader.³⁰ Begreppet finansiella kostnader omfattar, men är inte begränsat till, ränta, och har i sammanhanget inspirerats av motsvarande term inom redovisning. Som nämnt ovan så skulle en sådan definition inte ersätta en befintlig sådan utan vara den första i sitt slag, när det gäller civil- och skatterättslig lagstiftning. Bristen på definitioner har traditionellt sett lösts genom doktrin och praxis. En genomgång av dessa följer litet senare i texten. Redan här kan det vara lämpligt att påpeka att den föreslagna definitionen och riktlinjerna för denna gäller för både huvudförslaget och det alternativa förslaget i utredningen.³¹

4.2.1 Behovet av en definition enligt Företagsskattekommittén

Termen ränta används alltså flitigt i IL, trots brist på definition. I ekonomiska termer menas med ränta helt enkelt betalningar för anskaffning av finanser. Det är vidare av stor vikt att den skatterättsliga och ekonomiska definitionen korrelerar. Ett omvänt förhållande skulle skapa incitament för

²⁹ SOU 2014:40, s. 196.

³⁰ Ibid, s. 204.

³¹ Ibid, s. 25, 332.

skattesubjekt att välja finansieringssätt som ekonomiskt innebär en räntekostnad, men som i skattelagstiftning klassas som en avdragsgill kostnad.³²

I dagsläget när räntebegreppet inte är fastställt är det relativt enkelt att omvandla ränta till något annat; valutakurseffekter, kapitalvinster och förluster, hyresintäkter och hyreskostnader (leasingkostnader). Det finns således praktiskt betingade skäl att frånga från den ekonomiska definitionen av ränta. Definitionen av vad som omfattas av avdragsförbudet bör därför likna den som används inom redovisning. Den föreslagna termen är alltså finansiell kostnad.³³

4.2.2 Finansiella kostnader

Företagsskattekommittén föreslår att kostnader som ska omfattas av avdragsförbudet definieras som *finansiella kostnader*, och att dessa ska knytas an till det realekonomiska synsättet och samtidigt motsvara den ekonomiska definitionen. Begreppet ”finansiella kostnader” är lånat från redovisningsbranschen där den inbegriper poster som knyter an till finansiella tillgångar; ränta, utdelning, förlust vid avyttring av just sådana tillgångar, etc.³⁴ vid beskattning avses i regel samma typ av kostnader, varför det är praktiskt fördelaktigt att använda samma term och ge den samma betydelse. I den föreslagna bestämmelsen ska finansiella kostnader avse direkta eller indirekta kostnader för krediter, bland annat räntor och borgens- och garantiprovisioner, men även leasing och förluster på finansiella instrument såsom fordringsrätter, delägarrätter och olika former av derivat, samt kostnader för att säga upp ett lån, s.k. ränteskillnadsersättning. Man påminner om att eftersom kostnaderna bara får dras av mot vissa intäkter, är det lika viktigt att ha en tydlig definition av

³² Ibid, s. 196.

³³ Ibid, s. 178.

³⁴ Ibid, s. 204.

dessa. Definitionen av både intäkter och kostnader sägs behöva vara vida, som ett led i att minska risken för omklassificering.³⁵

4.3 En pedagogisk andningspaus

Redan här är det lämpligt med en kort sammanfattning om vad som skrivits hittills. Företagsskattekommittén har föreslagit att det bör införas en definition av de kostnader som inte får dras av. Detta begrepp, benämnt finansiella kostnader, är inte inbegripet till men utgår ändå någonstans ifrån ränta – det är för ränta som den nuvarande avdragsrätten gäller. Utredningen föreslår att de begränsningsregler som gäller avdrag inte ska inskränkas till ”ränta”, utan till det nyuppfunna begreppet ”finansiella kostnader”.³⁶ I detta begrepp innefattas givetvis ränta, men flertalet andra poster också, däribland leasingkostnader (och valutakursförluster). Genom att redogöra för hur räntebegreppet ser ut i svensk rätt, och därefter jämföra detta med vad som har skrivits och vad som har dömts i frågor om leasingkostnader, så kan jag a) argumentera för eller emot att leasing och ränta kan jämföras och b) ta ställning till utredningens förslag.

³⁵ Ibid, s. 205.

³⁶ Nytt i skatterättsliga sammanhang, men välbekant i redovisningsvärlden.

5. Räntebegreppet

5.1 Inledning

Räntebegreppsdiskussionen är förvisso mer relevant än på länge med anledning vad Företagsskattekommittén har föreslagit ska gälla, och eftersom det är utredningen som har ”tagit upp” och formulerat problemet parallellt med att Skatteflyktsdirektivet har tillkommit, finns det både en logisk och pedagogisk poäng med att förhålla sig till vad som sägs i denna. I de följande avsnitten ska försöka fastställa vad som gäller och bör gälla för räntebegreppet. För att kunna gå in i senare diskussioner med ett ”ofärgat sinne” ska vi kasta en tillbakablick på de klassiska rättskällorna där vi ställer oss frågan; vad är ränta, eller, hur har ränta betraktats traditionellt i svensk rätt?

Om man tillåter sig själv att inledningsvis titta i något så enkelt som en juridisk ordbok³⁷, så finner man att det enda som finns skrivet om ränta är ”(d)et pris som i regel får betalas för en kredit”.³⁸ Kredit i sin tur beskrivs som rätten att under en viss tid få disponera en summa pengar som tillhör någon annan.³⁹ Två begreppsförklaringar som alla kan ställa upp på, men som inte heller säger särskilt mycket mer än vad som följer av gängse språkbruk. Detta är symptomatiskt för räntebegreppet, eftersom det inte finns en lagstadgad definition, vare sig skatterättsligt eller civilrättsligt. Skatterättens digra flora av litteratur erbjuder dock generösa uppslag om vad ränta är, bland annat enligt nedan. Man bör ha i åtanke att ränta återfinns i många sammanhang; och framförallt så existerar den både som intäkter och kostnad. Uppsatsen tar förvisso sikte på ett ämne där bara *räntekostnader* är centrala, men givet reciprocitetsprincipen i det svenska skattesystemet är även exempelvis ett rättsfall som rör en viss ränteintäkt intressant, eftersom

³⁷ Melin, 2012.

³⁸ Ibid, s. 346.

³⁹ Ibid, 242.

det då rimligtvis även är en räntekostnad för den andra parten i sammanhanget. Reciprocitetsprincipen innebär ju i korthet att en transaktion som medför en skattepliktig intäkt för en skatteskyldig resulterar i en avdragsgill kostnad för en annan.⁴⁰ Ett kort exempel; ett företag tar ett lån i en bank. Räntebetalningen blir då en skattepliktig intäkt för banken och en avdragsgill kostnad för företaget. Slutligen så är det primärt ränta i inkomstslaget näringsverksamhet som är relevant, även om räntediskussioner i resterande inkomstslag givetvis kan vara av intresse.

5.2 Förutsebarhet

Propositionen som föregick skattereformen 1991 års skattereform nämndes, apropå gränsdragningen mellan ränta och utdelning samt reavinst, att tillämpningen av denna skulle ske efter de principer som hittills hade gällt.⁴¹ I propositionen kan man vidare e contrario utläsa att med ränta avses sådan värdeöverföring som beror på och kan beräknas utifrån låneavtalet, i motsats till reavinster och reaförluster.⁴²

Norberg och Thorell pekar på gränsdragningen mellan ränta och värdetförändring på värdepapper, och exemplifierar med RÅ 1994 ref 26.⁴³ Frågan rörde den skattemässiga behandlingen av en aktieindexobligation⁴⁴ som hade förvärvats och avyttrats av ett aktiebolag. Frågan var om värdetförändringen i obligationen var så pass förutsebar att avkastningen kunde hänföras till ränta, vilket inte befanns vara fallet. Bland annat uttalade SRN, vars beslut HFD fastställde, att ”värdetförändringen mellan tidpunkten för förvärvet och den tidpunkt då innehavet upphörde inte var så förutsebar att den kan hänföras till ränta”. I stället tillämpades reglerna om reavinst och

⁴⁰ Lodin, s.49.

⁴¹ Prop. 1989/90:110, s. 403.

⁴² Ibid, s. 459.

⁴³ Norberg & Thorell, s. 133.

⁴⁴ En finansiell tjänst i form av ett löpande skuldebrev där avkastningen är knuten till ett aktieindex.

reaförlust. Här kan vi alltså utläsa ett förutsebarhetskrav för att en räntekategorisering ska ske, som torde kunna användas även i mer generella termer. Även Jacob Roupe är inne på det spåret, som skriver att det är en vanlig uppfattning att ”ränta är en förutsebar ersättning för kredit som beräknas med kreditbeloppet och kredittiden som grund.”⁴⁵ Hans artikel är skriven utifrån en problemställning som rör indexklausuler, det vill säga att räntan inte är avtalad med en fast räntesats utan istället knuten till någon form av index, som KPI eller ett valutakursindex. Med undantag av RÅ 1943 ref 19⁴⁶ och RÅ 1969 not Fi 1396 så säger sig Roupe inte känna till några fall där indexering av det nominella beloppet har behandlats som ränta. I RÅ 1986 ref 51 ansågs exempelvis inte ett lånebelopp med knytning till guldpriset (och dollarkursen) motivera en räntebehandling. Han påtalar att det således finns en viss dissonans mellan förutsebarhetstanken och de rättsfall som rör indexklausuler, där förstnämnda erbjuder en vidare definition än vad som har bedömts i praxis.⁴⁷ Indexklausuler som sådana är kanske inte centralt för just denna uppsats, men de illustrerar både svårigheten att definiera räntekostnader och förutsebarhetens relevans.⁴⁸

RÅ 2003 ref 48 förtjänar också ett omnämmande, om inte annat för att bevisa att Roupe hade rätt även tio år efter att han författade sin artikel. Fallet rörde också aktieobligationer, där avkastningen ansågs utgöra ränta till den del den beräknades efter en fast räntesats. Den delen av avkastningen som däremot var beroende av förändringar av ett visst aktieindex bedömdes dock som ”annan inkomst på grund av innehav av tillgångar.”

⁴⁵ Roupe, Skattenytt 1993 s. 449.

⁴⁶ Se även RÅ 1943 Fi 379.

⁴⁷ Roupe, s. 450.

⁴⁸ Melz, s. 297.

5.3 Begreppsbyggnad – formellt och realekonomiskt

Mutén skriver i sin doktorsavhandling ”Inkomst eller kapitalvinst” 1959, på temat om vad som skatterättsligt är ränta (i förhållande till kapitalvärdeförändring) om två olika synsätt att lägga an när man gör en sådan bedömning, ett formellt respektive realekonomiskt perspektiv. Mutén menar att det inte är fråga om två väldefinierade begreppssystem som står mot varandra, men att man dock kan tala om två olika sätt att lösa ett problem, oaktat om det gäller tolkning av lag eller skattelagstiftningsfrågor (undertecknads uppsats kan i viss mån sägas tangeras bäggedera).⁴⁹ Det formella synsättet, menar Mutén, utgår från idén om att ett entydigt och normativt räntebegrepp som skulle ligga till grund för inkomstbeskattningen, som skulle vara så tydligt att den centrala frågan vid såväl rättsskipning som lagstiftning måste vara ”vad är ränta?”. Roger Persson uttrycker det något enklare, och skriver att med ett formellt begrepp avses parternas beteckning. Samtidigt menade han att det faktum att räntelagen är dispositiv borde medföra att parterna fritt kan förfoga över begreppet inför exempelvis en domstol.⁵⁰ Det realekonomiska synsättet å andra sidan skulle innebära att all ersättning från gäldenären till borgenären för krediten betraktas som ränta. Ett övergripande fråga måste vara att avgöra vilket perspektiv som dominerar gällande rätt till dags dato, av den enkla anledningen att det perspektiv som synes vara dominerande rimligtvis sätter gränserna för vad räntebegreppet kan innefatta.⁵¹

⁴⁹ Mutén, s. 110.

⁵⁰ Persson, Skattenytt 1991, s. 111.

⁵¹ En leasingkostnad kan ju aldrig betecknas som ränta ur ett formellt perspektiv.

5.3.1 Från 50-talet och framåt, det formella begreppet dominerar

Mutén fann på sin tid att domstolarna tillämpade ett formellt begrepp, när han undersökte vad som utgjorde ränta respektive kapitalvinst vid obligationsaffärer – ett komplext ämne på detaljnivå, som skulle vara omständligt att redogöra för i sin helhet, men vi kan ändå ta med oss några Muténs slutsatser. Han skriver bland annat, beträffande fördelningen av avkastning på värdepapper mellan successiva innehavare, att ”de anordningar som träffats för att säkra en kontinuerlig beskattning av utfallande kupongränta synes icke så mycket ha kommit fram som resultat av överväganden om vad som principiellt varit riktigt som rent praktiska skäl”, syftandes på den lagstiftarens formella metod.⁵² Vidare skriver han att det skatterättsliga räntebegrepp, som uteslutande har relevans vid beräkningen av inkomst av kapital, och av inkomst av rörelse, är ett formellt begrepp, anknutet till nominell förräntning och inte till effektiv sådan, och att såvitt den kan bedömas spelar rubriceringen av en gottgörelse, liksom dess beräkning som en räntepost, en avgörande roll för hänförandet av densamma under detta formella räntebegrepp. Vidare menar han att endast supplementärt i gränsfallen kan frågan om en beräkningsgrunds praktikabilitet eller överensstämmelse med realekonomiska förhållanden åberopas gentemot detta formella betraktelsesätt.⁵³

Mutén fann alltså att det formella begrepp var det som gällde. Det hindrade honom inte från att vara kritisk mot detsamma då det ledde till åtskilliga systematiska inkonsekvenser för beskattningen av obligationsräntor.⁵⁴ Istället lyfte han fram vad han kallar ”die wirtschaftliche Betrachtungsweise”⁵⁵, en på tiden moderiktig term för det realekonomiska

⁵² Mutén, s. 114.

⁵³ Ibid, s. 115.

⁵⁴ Även om Mutén i sammanhanget var kritisk mot det formella begreppet p.g.a. dess påverkan på beskattningen av obligationsräntor, så menar jag att man utan att materiellt redogöra för sagda obligationsräntor, kan ta med sig att begreppet vid denna tidpunkt var formellt.

⁵⁵ *Wirtschaftliche* = ekonomisk, *Betrachtungsweise* = synsätt.

synsättet, som i andra skatterättsliga sammanhang har betydelsen att en teleologisk tolkning tillämpas⁵⁶. Han nämner bland annat dess funktion som supplementär tolkning i vissa fall,⁵⁷ och att synsättet kan tjäna som ledstjärna vid skattelagstiftning, då man vid mätning av skatteförmågan inte kan luta sig tillbaka på civilrättsliga begrepp utan så långt som möjligt måste se till de ekonomiska grundförutsättningarna.⁵⁸

Något nyare rättskällor talar även de om det formella begreppet; Realbeskattningskommittén skrev exempelvis att ett renodlat ekonomiskt synsätt inte har accepterats i praxis, och menar att på det stora hela att ränta kan sägas föreligga när en viss betalning har betecknats som ränta och beräknats utifrån kredittiden.⁵⁹ Även Kapitalvinstkommittén var inne på samma spår och menar att praxis dittills har uttryckt ett strikt formellt räntebegrepp. Ånyo sägs att endast det som har betecknats som ränta ska betraktas som sådan.⁶⁰ Thorell skrev 1988 att räntebegreppet var lika formellt som någonsin, och menar att det inte var konstigt att kredit- och kapitalanskaffningskostnader inte har jämförts med ränta i praxis, mot bakgrund av det formella räntebegreppet.⁶¹

5.3.2 Det våras för det realekonomiska perspektivet

Peter Melz berör ämnet i Kapitalvinstbeskattningens problem, som huvudsakligen rör fastighetsförsäljningar, men som ändå är intressant i sammanhanget, då avgränsningen mellan avkastning och köpeskilling avseende fastighetsöverlåtelser principiellt bygger på samma problem som

⁵⁶ Rosander, s. 126.

⁵⁷ Benämningen supplementär kanske indikerar det realekonomiska synsättets begränsade status vid denna tidpunkt.

⁵⁸ Mutén, s. 118.

⁵⁹ SOU 1982:1, s. 141.

⁶⁰ SOU 1986:37, s. 64.

⁶¹ Thorell, s. 83.

den vid avgränsning mellan ränta och köpeskilling vid obligationsöverlåtelser.⁶² Han menade då att rättsutvecklingen på senare tid tycktes ha inneburit en ökad tillämpning av ett realekonomiskt synsätt. Noterbart är att Melz framförde sina åsikter vid ungefär samma tidpunkter som Kapitalvinstkommittén gav sin syn på saken, som står i bjärt kontrast till sistnämnda. Detta påpekade även Thorell i ovan nämnda verk, som menar att de exempel som Melz tar upp inte ger stöd för hans tes.⁶³ Det aktuella rättsfallet var RÅ 1982 Aa 152, där HFD ansåg att en kapitalrabatt vid lånets inlösen skulle beskattas som ränta.

Omständigheterna var i korthet följande. Ett bolag avsåg låta utomstående investera i dess verksamhet, och gjorde detta genom att ge ut skuldebrev. Skuldebreven löpte på sex år och var räntelösa, men emitterades med kapitalrabatt, och gavs således ut för 45 procent av det nominella värdet. Bolaget avsåg att periodisera kapitalrabatten såsom årlig kostnad under skuldebrevets löptid. En privatperson F hade införskaffat ett sådant skuldebrev. Frågan var vad skattekonsekvenserna skulle bli för respektive part. SRN fann att den så kallade kapitalrabatten i beskattningshänseende var att betrakta som en räntekostnad för att anskaffa kapital för bolagets rörelse, och därför var avdragsgill. Vidare ansåg nämnden att F i och med kapitalrabatten gjorde en vinst som utgjorde en skattepliktig inkomst av kapital vid inlösen av skuldebrevet.⁶⁴

Persson skriver 1991 om något som försiktigt skulle kunna betecknas som (tecken på) ett paradigmskifte; Regeringsrätten började plötsligt avkunna domar som mer eller mindre rymde ett realekonomiskt synsätt.⁶⁵ Den uppmärksamme noterar att några av dessa rättsfall daterar före ovan nämna utredningar och texter skrevs. En logisk fråga blir varför inte exempelvis Thorell kom fram till samma slutsatser. Faktum är att han nämner både 1979, 1982 och 1984 (se nedan) års fall, men drar uppenbarligen inte

⁶² Melz, s. 297.

⁶³ Thorell, s. 83.

⁶⁴ RÅ 1982 Aa 152.

⁶⁵ Persson, Skattenytt 1991 s. 111.

samma slutsatser som Persson. Sistnämnda skriver hur som ett antal rättsfall, och exemplifierar sin tes med RÅ 1988 ref 2 – ett intressant fall med relativt okomplicerade premisser. Omständigheterna var att en privatperson, AE, hade förvärvat ett skuldebrev för en summa som understeg det nominella värdet (106 600 respektive 322 960 kr), och som betecknades som räntefritt. Vid förfallodagen erhöll personen en summa motsvarande det nominella värdet, och gjorde således en vinst på 216 360 kr. Rättsfrågan gällde om inkomsten skulle betecknas som ränta (kapitalinkomst) eller som inkomst av tillfällig näringsverksamhet.⁶⁶ SRN erinrade sig om personen inte hade lånat ut fordringsbeloppet i fråga utan istället hade förvärvat fordringen från långivaren, men att vinsten enligt deras (nämndens) uppfattning fortfarande hade karaktären av en ränteinkomst. HFD slöt sig till denna uppfattning, och uttalade bland annat att skattesubjektet inte hade gjort gällande att fordringen varit osäker, att inga andra särskilda omständigheter påverkat bedömningen, samt att grund då saknades för att anta något annat än att vederlaget motsvarade det vid förvärvstidpunkten diskonterade värdet.⁶⁷ Här kan man tolka det som att HFD betonar förutsebarhetskravet för räntebegreppet (jfr formuleringen ”inte gjort gällande att fordringen har varit osäker”), men framför allt så lägger de an ett realekonomiskt synsätt, då ser till den ekonomiska effekten av avtalet snarare än beteckning av det.

Persson förtydligar med att det i detta fall ju var helt klart vad summan skulle landa på (än en gång, förutsebarhet). Han tar denna dom som ett typfall och använder det som språngbräda för att analysera ett par utvalda domar, av mer komplex karaktär, för att utveckla tesen om att domstolarna har skiftat till ett realekonomiskt synsätt. Fallen liknar varandra eftersom alla rör formellt räntefria avtal, och de är mer komplexa i bemärkelsen att

⁶⁶ Före 1991 års skattereform utgjorde tillfällig näringsverksamhet ett av inkomstslagen i kommunalskattelagen, som främst avsåg realisationsvinster vid icke yrkesmässig försäljning av egendom.

⁶⁷ RÅ 1988 ref 2.

den avkastning som utgått istället har varit svårare att finna.⁶⁸ Persson skriver så här som nämnda fall:

I vissa av fallen har personen som utlånat samtidigt ingått ett annat avtal med gäldenären. Dessa avtal har regelmässigt rört uthyrningen av bryggplatser, uthyrning av bilar etc. Det kan antas att avgifterna för dessa tjänster blivit lägre än om någon räntefri deposition inte skett. Detta senare förfaringssätt har uppenbarligen tjänat syftet att nedbringa en icke avdragsgill personlig levnadskostnad och istället få en skattemässigt beaktad kapitalkostnad.⁶⁹

I RÅ 1984 1:39 så var frågan huruvida en viss transaktion skulle bedömas som räntekostnader eller personliga levnadskostnader, sistnämnda icke avdragsgilla.⁷⁰ Omständigheterna var följande; ett dotterbolag, tillika fastighetsbolag, upplät båtplatser vid en hamn till ett antal båtägare. Båtägarna betalade ingen hyra, men deponerade väl ett relativt stort belopp (30 000 kr) hos dotterbolaget som betecknades som en ”insats”, vilken skulle vara tidsbunden, och senare återbetalas. Eftersom det var ett relativt stort belopp, åtog sig fastighetsbolagets moderbolag att låna båtägarna insatsen, till en ränta om 15 procent. Om dotterbolaget inte kunde återbetala insatsen, efter periodens slut, skulle moderbolaget släppa fordran. Part i målet var en av båtägarna (S). Generellt kan man säga att konstruktionen hade till syfte att sätta båtägaren i en fördelaktigare situation än vad som var skäligt. SRN och HFD delade åsikt men löste det delvis på olika sätt.

SRN konstaterade inledningsvis att räntan som S betalade till moderbolaget var av sådan karaktär att den var avdragsgill, samtidigt som det fanns andra aspekter att beakta i sammanhanget. Man uttalade att skatterättslig praxis tillåter att en innehavare av en fordran, som underlåter att betinga sig ränta på fordringen, likväl ska anses få en inkomst till ett belopp motsvarande ränta om det genom underlåtenheten att ta ut ränta kan anses ske en sådan

⁶⁸ Persson, s. 112.

⁶⁹ Ibid.

⁷⁰ Se IL 9:2.

överföring av medel från borgenären till gäldenären som har en särskild betydelse i skattehänseende. Då depositionen som sådan gav S rätt att utnyttja bryggplatsen, och att en motsvarande avgift för bryggplatsen hade betraktats som en levnadskostnad, så tillmätte SRN underlåtenheten att ta ut ränta en sådan särskild betydelse, med följderna att S skulle ta upp en ränteinkomst motsvarande en skälig marknadsränta på depositionen.

HFD konstaterade dock att konstruktionen av ett låneavtal parterna emellan uppenbarligen hade syftet att S skulle kunna använda sig av ränteavdrag, för att ”minska det reella vederlaget för brygg- och uppläggningsplatserna”. Räntan skulle därmed anses likställd med hyra och således bedömas som levnadskostnad. HFD ändrade således SRN:s något mer omständliga lösning och tillämpade alltså en realekonomisk bedömning av transaktionen mellan S och moderbolaget – HFD såg alltså räntan för vad den *egentligen* var, och inte vad den kallades.⁷¹ En liknande situation förelåg även i RÅ1979 Aa 67, med en likartad bedömning från HFD. Det kan påpekas att det inte är aktuellt att tala om förutsebarhet här, eftersom denna endast är viktig när ränta ”ska” anses föreligga. Här råder ju motsatt förhållande.

Nästa fall, RÅ 1982 Aa 72, där det också rörde sig om avtalskonstruktion med tre parter; en privatperson (S), ett leasingbolag och en kreditgivare. Privatpersonen leasade en bil från leasingbolaget, och deponerade i samband med detta ett belopp som motsvarade bilens värde samt en uppläggningsavgift. Depositionen i fråga finansierade S med ett lån från en extern kreditgivare. Bland avtalsvillkoren återfanns en rätt för leasingbolaget att säga upp avtalet med omedelbarverkan om S inte fullgjorde sina betalningsskyldigheter gentemot *kreditbolaget*, och en ”oåterkallelig instruktion” för leasingbolaget att vid avtalets upphörande för S räkning betala ett belopp motsvarande depositionen till kreditbolaget. Någon ränta till S under avtalstiden utgick inte på den särskilda depositionen. HFD konstaterade att båda avtalen innehöll bestämmelser i syfte att tillvarata intresse hos annan än avtalslutande part. Leasingavtalet

⁷¹ RÅ 1984 1:39.

sades inrymma bestämmelser som syftade till att säkerställa kreditbolagets åtagande, och kreditavtalet innehöll bestämmelser för att trygga leasingbolagets förfogande över krediten. Man uttalade slutligen att avtalen var utformade så att den verkliga innebörden ansågs vara att finansiären gett krediten till leasingbolaget, och att S endast ingick i avtalskonstellationen för att kunna utnyttja ränteavdragen vid taxering. S ägde därför ingen rätt att göra avdrag för det som betecknades som ränta. Ånyo gjorde HFD en realekonomisk bedömning av en transaktion, och fann att en ”ränta” inte var att betrakta som sådana ur beskattningshänseende.⁷²

Sista målet som ska nämnas rörde även det leasing av bil, med tillhörande räntefri deposition, i kombination med finansiering av densamma hos ett finansbolag. HFD konstaterade att låntagaren inte tog ut någon ränta för depositionen, och att det måste antas att avgiften för bilen i annat fall (än ett räntefritt sådant) hade blivit lägre. Detta eftersom privatpersonen enligt HFD nu hade sänkt uthyrarens finansieringskostnader, genom att inte ta ut någon ränta. Man fann då att skillnaden mellan aktuell avgift och en hypotetiskt högre sådan, i en värld där depositionen inte ägt rum, skulle anses utgöra en ränta och därmed en skattepliktig intäkt.⁷³ Persson skriver sammanfattningsvis att HFD har visat att de tolkar skattelagen utifrån en ”tämmligen schematisk realekonomisk syn”.⁷⁴

⁷² Det finns ett obiter dictum tillhörande denna dom, som behandlar den hypotetiska situationen som varit om privatpersonen inte begagnat sig av ett kreditbolag utan stått för finansieringen av depositionen själv, och de skatterättsliga konsekvenser som uppkommit vid en sådan räntefri deposition.

⁷³ Dom 1990-07-16, mål nr 4066-1987

⁷⁴ Persson, Skattenytt 1991, s. 114.

6. Leasing

6.1 Leasing – vad är det?

”Leasing – man hyr ut vagnen istället för att nasa iväg den. Fast för en hyra så att nissen som tänkt tjacka den INDIREKT får pröjsa för rubbet. Jag sitter på degen, och jag sliter in degen. Det är så kapitalismen funkar, det är lysande affärer!” – Jerry Williams, ur ”Lilla Jönssonligan och Cornflakeskuppen”.

Den faktiska skillnaden mellan leasing och hyra är i princip obefintlig. Det handlar i praktiken om samma sak; att en part, uthyraren, under begränsad tid mot betalning upplåter en materiell eller immateriell tillgång till en annan part, hyrestagaren.⁷⁵ När vi återigen tar hjälp av Melins juridiska uppslagsverk så beskrivs leasing som en ”rätt att enligt avtal använda annans egendom eller tjänst under viss mot avgift, således en form av hyra.”⁷⁶ I folkmun torde man med leasing syfta på något längre uthyrningsperioder, då man typiskt sett pratar om att leasa anläggningstillgångar, bilar etc. Man skiljer vidare på operationell leasing och finansiell leasing.

Finansiell leasing beskrivs av Melin som en leasing som formellt är en form av hyra men som i praktiken utgörs ett slags kredit. För att man ska kunna beteckna ett leasingavtal som finansiell leasing krävs det att leasetagaren enligt avtalet har en rätt att köpa leasingobjektet vid avtalets slut, att avtalet omfattar merparten av objektets (ekonomiska) livslängd och att det inte ska kunna sägas upp utan vidare, samt att risker och förmåner förknippade med objektet ska tillmätas leasetagaren och slutligen att ersättningen som utgår ska var likställt eller överstiga objektets marknadsvärde. Skillnaden

⁷⁵ SOU 2014:40, s. 225.

⁷⁶ Melin, s. 254.

gentemot operationell leasing är att leasetagaren ges möjligheter till avskrivningar på objektet, det vill säga fördela kostnaden för tillgången över flera år.^{77 78} Definitionen av operationell leasing är negativ, och föreligger således när man inte kan tala om finansiell leasing. I dessa fall är det alltså fortfarande ägaren av objektet som står för de finansiella kostnaderna.⁷⁹ I praktiken redovisas leasing av lös egendom i juridisk person i princip enbart som operationell leasing.⁸⁰

6.2 Redovisning av leasing

I det följande ska det redogöras för utgångspunkterna gällande redovisning av leasing. De är hämtade från Bokföringsnämndens vägledning. Företagsskattekommitténs föreslagna definition på ”finansiella kostnader” föreslogs ju innefatta en skattemässig betydelse som överensstämmer med den som finns i redovisningssammanhang.⁸¹ Därför är det relevant att titta på sagda rekommendationer. Bokföringsnämndens vägledning fungerar som detaljerade komplement till de mer allmänt hållna ramlagarna Bokföringslagen⁸² och årsredovisningslagen⁸³.

6.2.1 Finansiell leasing

Vad gäller *leasetagarens* redovisning, är det intressant att notera att man uttrycker det som att rekommendationen bygger på förutsättningen att redovisningen skall ske i enlighet med den ekonomiska innebörden av transaktionen,⁸⁴ i ljuset av det realekonomiska synsätt som råder vad gäller

⁷⁷ Ibid, s. 145.

⁷⁸ I denna skrivning förutsätter Melin att leasetagaren vid finansiell leasing betraktas som ägare. I praxis som redogörs för nedan har denna fråga ännu inte ställts på sin spets. Vidare beror ägandefrågan på hur avtalet är utformat.

⁷⁹ Melin, s. 303.

⁸⁰ SOU 2014:40, s. 226.

⁸¹ Ibid, s. 201.

⁸² SFS 1999:1078

⁸³ SFS 1995:1554

⁸⁴ BFNAR 2012:1, kap. 20.3.

räntebegreppet. Leasetagaren ska redovisa rättigheter och skyldigheter enligt ett finansiellt leasingavtal som tillgång och skuld i balansräkningen.⁸⁵

Med tanke på att leasetagaren anses stå för de finansiella förmånerna och riskerna, blir den redovisningsmässiga behandlingen blir alltså i princip likvärdig med att leasetagaren köper tillgången och lånefinansierar köpet till 100 procent.^{86 87} Vid finansiell leasing ska leasingobjektet redovisas som en fordran hos leasegivaren. Det belopp som ska redovisas som en fordran är nettoinvesteringen enligt leasingavtalet. Med nettoinvesteringen avses bruttoinvesteringen minskad med ej intjänade finansiella intäkter.⁸⁸

Ett specialfall för leasegivarens redovisning är när en tillverkare av en produkt leasar ut den, istället för att sälja den. I redovisningen skall dock avtalet behandlas som en kreditförsäljning⁸⁹ vilket medför att leasegivaren skall ta upp dels en försäljningsvinst, dels finansiella intäkter som redovisas över leasingperioden. Eftersom leasegivaren istället för rabatt på priset kan erbjuda leasing där avgiften är beräknad utifrån en mycket låg ränta, finns en risk att försäljningsvinsten överskattas och att de finansiella intäkterna underskattas. Detta motverkas genom att försäljningsintäkten istället ska uppgå till nuvärdet av minimileaseavgifterna beräknat utifrån marknadsräntan.⁹⁰ Detta är alltså ett bokföringsmässigt stilknep som kan ge en skev bild av ett företags årsredovisning, men eftersom lösningen tar sikte på att ge en rättvis bild av ett företags ränteintäkter är det relevant att titta på.

⁸⁵ Ibid, kap. 20.5.

⁸⁶ Ds 2002:16, s. 46.

⁸⁷ Se även BFNAR 2012:1, kap. 20.11.

⁸⁸ Ibid, kap. 20.15.

⁸⁹ I kontrast till ett vanligt finansiellt leasingavtal, som *kan föranleda* en bedömning att det rör sig om ett köpeavtal, se nedan.

⁹⁰ BFNAR 2012:1, kap. 20.19.

6.2.2 Operationell leasing

För leasetagare vid operationella leasingavtal är som bekant de ekonomiska risker och fördelar som är hänförliga till ägandet alltså hos leasegivaren, varför avtalet ska redovisas som en vanlig hyrestransaktion.⁹¹ För leasegivare gäller motsatt förhållande; att en operationell leasing ska redovisas som en hyrestransaktion och objektet som en tillgång. Avskrivningar sker enligt samma principer som för andra liknande tillgångar. Även om leasegivaren har tillverkat föremålet ska han inte redovisa någon försäljningsvinst (eftersom avtalet inte kan likställas med ett köp, jfr resonemang ovan).⁹² Här bör man också notera att för mindre aktieföretag som redovisar enligt K2-regelverket så är all leasing operationell i redovisningen, även om det de facto rör sig om ett finansiellt leasingavtal.⁹³

6.3 Gränsdragningen mellan köp och hyra

När det kommer till beskattning av leasing har tiotusenkronorsfrågan historiskt sett varit hur gränsdragningen mellan ett köpeavtal och ett leasingavtal sker. I början av 90-talet kom den så kallade Leasingutredningen⁹⁴, som hade i uppdrag att utreda frågor om finansiell leasing av fast och lös egendom. Denna ägnade en stor del av de skatterättsliga delarna åt avgränsningen mellan köp och hyra, och konstaterar att vägledning därtills hade hämtats från civilrätten och redovisningen.⁹⁵

⁹¹ Ds 2002:16, s. 48.

⁹² BFAR 2012:1, kap. 20.13.

⁹³ BFAR 2016:10 (K2), kap. 7.10.

⁹⁴ SOU 1991:81 och SOU 1994:120. 1991 års delbetänkande berörde fastighetsleasing, 1994 års utredning behandlade lös egendom.

⁹⁵ SOU 1994:120, s. 203.

Då rörde alltså inte rättsfrågan ränteavdragsmöjligheter, utan i stället vem som skulle betraktas som ägare av den aktuella tillgången (i utredningen exemplifierar man främst med inventarier) som var leasad, och i egenskap av sådan kunna begagna sig av värdeminskingsavdrag. Om det ansågs vara ett köp var det köparen som kunde göra det, om det ansågs vara ett leasingavtal var det leasegivaren. När nu rekommendationen är att leasetagaren ska göra avdrag kan rättsfallen te sig något daterade, men det är min uppfattning att det går att utläsa mycket relevant ur dem fortfarande. I alla fall då vi ska diskutera leasingkostnaderna inordnande under finansiella kostnader-begreppet i uppsatsens avslutande sjunde kapitel.

De skatterättsliga konsekvenserna i övrigt vid leasing kontra avbetalningsköp kan i korthet sägas vara följande; om avtalet bedöms reglera ett avbetalningsköp, kanhända förklätt i leasingkläder, får köparen göra avdrag för ränta men inte för amorteringen. Vid leasing så är både hyres- eller leasingavgiften inkomstpliktiga för leasegivaren, medan hela avgiften är avdragsgill för leasetagaren. Vid köp är det vidare köparen som kan tillskansa sig avskrivningsrätten, och leasegivaren som kan göra detsamma vid leasing.⁹⁶

Utredningen nämner tre fall så som relevanta för vägledningen gällande gränsdragningen mellan köp och hyra, som ska redogöras för i det följande;

6.3.1 Praxis

I RÅ 1987 ref. 166 var omständigheterna följande. Två parter, en lantbrukare och ett leasingbolag, hade träffat ett leasingavtal gällande en täckdikningsanläggning.⁹⁷ Avtalet var utformat som så att lantbrukaren skulle hyra anläggningen i fem år, och hade därefter option på att köpa

⁹⁶ Ibid, s. 209.

⁹⁷ Täckdike är ett artificiellt övertäckt dike som inte syns ovanför markytan. Täckdiken används ofta för dränering av bl.a. åkermark och husgrunder. Beskrivning hämtat från Wikipedia, 2017-04-18.

anläggningen för 5 procent av ursprungliga anskaffningskostnaden. Relevant fakta är att en täckdikningsanläggning utgör fastighetstillbehör (ur ett sakrättsligt perspektiv, och att uthyraren således inte har något skydd efter installation). HFD uttalade att den omständighet att leasingbolaget förlorade sitt sakrättsliga anspråk inte i sig hindrade att avtalet i skatterättsligt hänseende behandlades som en uthyrning, men att om även obligationsrättsliga anspråket på att återfå egendomen gick förlorat så skulle avtalet i beskattningshänseende betraktas som ett kreditköp. Vidare uttalade man att det var av betydelse huruvida omständigheterna indikerade att parterna hade syftat att lantbrukaren skulle bli ägare till anläggningen, och att själva leasingavtalet inte gav någon egentlig vägledning. Avgörande vikt fästes istället vid att anläggningens karaktär av fastighetstillbehör som rent fysiskt hade förenats med marken på ett sådant sätt att det inte kunde skiljas från denna utan kostnader som stod i klart missförhållande till anläggningens återstående värde. Därför fann HFD att det inte förelåg något realistiskt alternativ till att låta anläggningen ligga kvar på hyrestagarens fastighet, oavsett hur avtalet var utformat, och att det man då inte kunde anta annat än att parterna från början syftat till att överföra äganderätten på hyrestagaren. De skattemässiga konsekvenserna av målets utfall blev för hyrestagaren att denne kunde kostnadsföra de delar av hyran som ansågs utgöra köpeskilling genom värdeminskningssavdrag, resterande del betraktades som ränta. Uthyraren i sin tur fick dra av anskaffningskostnaderna såsom kostnader för förvärv av en omedelbart vidare såld omsättningstillgång.⁹⁸ Utredningen menar att man inte kan tillmäta domen alltför stor självständig betydelse ur ett skatterättsligt perspektiv, eftersom utgången i mångt och mycket berodde på obligationsrättsliga aspekter.⁹⁹ Vad detta kan tänkas ha för relevans för uppsatsens syfte redogörs för i den avslutande analysen, men vi kan ju i alla fall nu konstatera att en uppdelning av leasingkostnaden gjordes, till viss del enligt samma tankesätt som präglar Företagsskattekommitténs förslag, låt vara att det skedde för att det ansågs vara ett köpeavtal.

⁹⁸ RÅ 1987 ref. 166.

⁹⁹ SOU 1994:120, s. 205.

Vidare finns RÅ 1987 ref. 5 som ett relevant fall i frågan om uppdelning mellan köp och hyra. Återigen rörde det sig om ett leasingavtal, och återigen rörde det en tingest som genom installation i byggnad hos leasetagaren blivit ett byggnadstillbehör (en klimatanläggning). Den skatterättsliga frågan var huruvida leasegivaren kunde göra en omkostnadsföring eller avdrag för värdeminskning av utrustningen. Leasegivaren förutsattes vara ägaren, och anläggningen ett inventarium i *dennes* näringsverksamhet, med följden att utgifterna för anskaffning installation skulle dras av genom årliga värdeminskningssavdrag. SRN motiverade sitt beslut, vilket HFD fastställde, med att de förutsatte villkoren i avtalet var av sådan art att det verkligen var fråga om leasing och inte ett köp. Det sakrättsliga skyddet var även i detta fall förverkat, men leasingbolaget sades fortfarande ha möjlighet att rikta anspråk mot leasetagaren. Detta förhållande var tvunget att tillmätas avgörande betydelse för den aktuella skattefrågan, resonerade nämnden.¹⁰⁰ Skillnaden mot förra domen, enligt utredningen, är att klimatanläggningen kunde skiljas relativt enkelt från fastigheten, till skillnad mot täckdiktningens anläggningen.¹⁰¹

Här ställs inte frågan om ränta på sin spets, den nämns inte alls, men eftersom avtalet sades vara ett leasingavtal så kan man i sitt stilla sinne fråga sig hur leasetagarens kostnader hade kunnat bedömas, låt vara att det inte här fanns någon egentlig anledning att dela upp hyreskostnaden – inget lagrum påbjöd ett sådant förfarande vid tidpunkten för domen. Det gör det ju för all del inte nu heller, men diskussionen om ett sådant existerar i alla fall. Man kan vidare notera att det inte framgår av domen om det rör sig om finansiell eller operationell leasing, enligt de rekvisit som har behandlats ovan. Eftersom leasegivaren ansågs äga tillgången torde detta tala för att det rörde sig om operationell leasing, om man förutsätter att ägaren innehade de ekonomiska riskerna och förmånerna. Eftersom detta inte framgår, och ej

¹⁰⁰ RÅ 1987 ref. 5.

¹⁰¹ SOU 1994:120, s. 206.

heller vad som var avtalat om inventariet efter leaseperiodens slut (köption, återlämning etc.) är det svårt att slå fast något i detta hänseende.

Även RÅ 1967 Fi 41 kan nämnas i sammanhanget, där ett avtal betecknat ”arrendekontrakt”¹⁰² gav arrendatorn både en rätt och en skyldighet att köpa egendomen. Parten Ö köpte en garn- och trikåaffär av G. Samma dag slöt parterna ännu ett avtal, arrendekontraktet, avseende inventarierna i affären, där Ö vid uppsägande av avtalet från G:s sida hade en rätt att överta inventarierna, och en skyldighet att göra så om Ö själv sade upp det. Ö hade inte fri förfoganderätt under avtalstiden. Avtalet betraktades av HFD som ett köpeavtal, när man såg till dess verkliga innebörd.¹⁰³

6.3.2 Doktrin

Doktrinen synes vara inne på samma spår som den redovisade praxisen. Lodin m.fl. skriver exempelvis att avtalets formella beteckning är av begränsat intresse, och att den avgörande faktorn är avtalets reella innebörd.¹⁰⁴ Jan-Åke Nyström är inne på samma spår, och skriver i en artikel om billeasing, att man vid en prövning rörande huruvida ett avtal har karaktären av ett avbetalningsköp eller inte, inte är bunden av avtalets ordalydelse utan man får beakta det ekonomiska syfte parterna har med avtalet.¹⁰⁵

Nyström spinner vidare på temat partsavsikt, och menar att alldeles oavsett om ett avtal innefattar en köption eller inte så finns det (vad gäller leasing av bilar i alla fall) starka skäl att skatterättsligt bedöma en transaktion som avbetalningsköp om det inte i det enskilda fallet visas att avsikt till överföring av äganderätten inte har funnits, när avtalets slöts.¹⁰⁶ Enkelt

¹⁰² Det ter sig något märkligt att kalla avtalet för arrendekontrakt. Sådana brukar ju främst avse när fastighetsägare upplåter mark till jordbrukare. Men så betecknades avtalet, och vi kan lika gärna se det som en påminnelse att se till vad kontraktet innebär, snarare än vad det kallas.

¹⁰³ RÅ 1967 Fi 41.

¹⁰⁴ Lodin m.fl., s. 346.

¹⁰⁵ Nyström, SvJT 1980 s. 248-249.

¹⁰⁶ Ibid, s. 252.

uttryckt; för att det ska skattemässigt ska betecknas som ett köp redan från dag ett, så måste det ha varit parternas avsikt.

Om det i hyresavtal finns villkor att tillgången efter avtalad uthyrning ska tillfalla leasetagaren per automatik, utan vederlag eller blott mot en symbolisk ersättning, anser Hagstedt att det är rimligt att skatterättsligt betrakta avtalen som köp redan från avtalsdagen eftersom sådana omständigheter tyder på att äganderättsövergången var åsyftad redan från början.¹⁰⁷

Det är emellertid andra tongångar om man tittar på leasingavtal med *förköpsklausuler*. Där skriver Hagstedt att dessa i normalfallet inte behöver anses medföra att avtalet bedöms något annat än hyra. Förköpsklausuler kan fungera som en förstärkt hyresoptionsrätt, och det finns ofta praktiska argument för att fortsätta hyra en viss maskin eller inventarium. Egendomen kan exempelvis vara i gott skick och man kan vara väl inkörd på den, menar Hagstedt.¹⁰⁸

6.4 Några tankar så här långt

Varför är detta relevant? Frågar sig kanske läsaren.

Vi vet sedan tidigare att utredningens förslag innebär att en räntekomponent ska skiljas ut i alla hyror, oavsett om det rör sig om finansiell eller operationell leasing. Därför är det intressant att ta del av en fråga som berör när ett avtal anses utgöra leasing respektive köp. Ett av de övergripande syftena i uppsatsen har sagts vara att undersöka hur pass ”riskfyllda” leasingtransaktioner är vid försök att kringgå ränteavdragsbegränsningsreglerna. Därför är det intressant att titta på praxis och doktrin som behandlar frågan ”När köp? När leasing?”. Enligt

¹⁰⁷ Hagstedt, s. 292.

¹⁰⁸ Ibid, s. 287-288.

tankemodellen; om det är köp, kan man inte undvika räntekostnader, men om det är leasing så är plötsligt inte lika säkert längre om man kan bryta upp kostnaden i en hyresdel och en räntedel, även om vissa saker talar för det. Framförallt kan det bli vanskligt om det är fråga om ett avtal där det inte är entydigt om det rör sig om finansiell eller operationell leasing. Om man gör bedömningen att det är ett köp, vad betyder det för beskattningmöjligheterna ur ett räntehänseende? 1994 var rättsläget som så, att man vid avbetalningsköp enbart kunde göra avdrag för räntan, inte amorteringen. Så är det förvisso fortfarande. Man kunde däremot göra avdrag för hela leasingkostnaden. Nu föreslås leasingkostnaderna delas upp i två, vari räntedelen ska vara begränsat avdragsgill (20 procent av EBIT(DA)). I dagsläget är det således ännu fördelaktigt att ha det som en leasingkostnad, om förslagen går igenom kan man tänka sig att det är hugget som stucket.

6.5 2002 års promemoria

I promemorian ”Inkomstskatteregler vid leasing av inventarier”¹⁰⁹ föreslogs uttryckliga skatteregler beträffande leasing av inventarier. Grundtanken i denna var att om leasegivare främst bara tar en kreditrisk skulle han inte beskattas som för uthyrning av tillgång utan som för utlåning av pengar.¹¹⁰ Som bekant renderade inte denna i någon lagtext, varför det inte följer någon materiell genomgång av de föreslagna reglerna. Det som däremot är av intresse är att ta del av resonemang och idéer om leasing på ett mer generellt plan, i ljuset av nuvarande debatt, eftersom axiomat ”om leasegivare främst tar en kreditrisk så ska hen beskattas för långivning, inte uthyrning” i mångt och mycket speglar Företagsskattekommitténs syn på saken, se nedan.

¹⁰⁹ Ds 2002:16.

¹¹⁰ Ibid, s. 7.

6.5.1 Praxis, fortsättning

Vid leasingutredningens tillkomst fanns det begränsat med praxis att falla tillbaka mot, när man siade om leasingavtals beskaffenheter. Drygt tio år senare fanns ytterligare ett par domar, som berör frågan om gränsdragning mellan köp och hyra.

6.5.1.1 Flygplansleasingdomen

I den så kallade flygleasingdomen var ett antal svenska bolag delägare i kommanditbolaget Mega. Aktiebolagen hade tillgodogjort sig avdrag för underskotten i Mega, vilka var hänförliga till vissa värdeminskningssavdrag för flygplan. De bakomliggande omständigheterna var i korthet följande; det holländska bolaget Gelderse BV hade förvärvat ett flygplan från flygtillverkaren Boeing. Samma dag som avtalet träffades överlät Gelderse rätten att köpa flygplanet till Mega, som i sin tur träffade ett leasingavtal med Martinair, ett närstående flygbolag till Gelderse. Frågan i målen gällde om Megas värdeminskningssavdrag kunde godkännas. Leasingperioden uppgick till fem år, med en rätt till förlängning i höst tre fyraårsperioder. Mega tog ett banklån på 96 MUSD, som löpte på 17 år, med 12,5 procent ränta. Mega skulle göra 68 kvartalsvisa betalningar till långivaren på tider och med belopp som matchade Martinairs leasingkostnader, samt en slutamortering på 29,2 MUSD. I samband med avtalets upphörande skulle Martinair genomföra en slutbetalning till Mega, vars storlek berodde på flera faktorer; orsaken till avtalets upphörande, efter hur lång tid avtalet upphörde och om flygplanet skulle återlämnas till Mega eller inte vid avtalets upphörande. Martinair hade via ett ”sales agency letter” åtagit sig att sälja flygplanet för Megas räkning, till så högt pris så möjligt, där överskott som kvarstod efter att Megas långivare och sedan Mega fått betalt skulle utgå till Martinair, betecknat ”sales commission”.

Martinair var enligt holländsk rätt ägare, och kunde därför göra värdeminskingsavdrag. Skatteverket yrkade på att Mega rimligtvis inte kunde tillåtas göra ett likadant värdeminskingsavdrag med hänvisning till fyra omständigheter; 1) att leverans av planet inte hade skett till Mega, 2) att leasingavtalet borde behandlas som ett avtal om avbetalningsköp, 3) att Mega inte hade haft någon reell ekonomisk risk och 4) att lagen mot skatteflykt var tillämplig. HFD uttalade att man vid avtalstolkning ser till parternas avsikt och avtalets egentliga innebörd och att det då var ”uppenbart att en utgångspunkt vid uppgörelsen mellan Mega och Gelderse/Martinair varit att Megas inkomst skulle få reduceras med värdeminskingsavdrag, grundade på att Mega ansågs som ägare av flygplanet, samt att rätten till avdrag ska göras utifrån en analys av de ekonomiska effekterna av avtalet, snarare än de skattemässiga resultat som parterna har utgått ifrån.

Detta i kombination med att Martinair var det bolag som kunde dra nytta av Boeings garantier och utfästelser, men även stod risken för planet förlorades, stals, skadades eller förstördes föranledde HFD att göra bedömningen att Martinair utövade de väsentliga ägarfunktionerna, att parterna vid avtalsingåendet hade förutsatt att Mega inte skulle komma att återta planet och att Mega med stor säkerhet kunnat beräkna det ekonomiska utfallet av engagemanget från början.¹¹¹

I 2002 års promemoria så sägs det råda en stor osäkerhet kring flygleasingdomen – de kan betraktas som casu-avgörande eller uttryck för att väldigt få leasing-transaktioner ska betraktas som uthyrning. Olyckligt att domen inte behandlar (ett hypotetiskt) fall då en omklassificering av avtalet inte ska ske.¹¹²

¹¹¹ RÅ 1998 ref. 58 I.

¹¹² Ds 2002:16, s. 80.

6.5.1.2 Sale and lease back av fast egendom

Nästa dom som ska behandlas är RÅ 1989 ref. 62. Omständigheterna i målet var hypotetiska, då ett leasingbolag begärde ett förhandsbesked i följande fråga. Bolaget ämnade sjösätta en ny finansieringsform, en typ av fastighetsleasing. Upplägget var följande; fastighetsägare erbjöds att sälja fastigheter till bolaget, som sedan skulle hyra tillbaka det, med avsikten att sedan sälja tillbaka det. Avtalstid varierade mellan tre till tio år. Köpeskillingen skulle vara lägre än marknadspris, på grund av det framtida återköpet. Hyra och återbetalningssumman sades kunna variera, men samspelade med varandra. Även avskrivningstakten på fastigheten, väl i leasingbolagets ägo, kunde skilja sig åt från avtal till avtal. Exempelvis så skulle en högre avskrivningstakt rendera i högre hyresbetalningar, men då även en lägre återbetalningssumma. Enligt leasingbolaget fanns det tre anledningar till att fastighetsägare kunde efterfråga ett sådant upplägg; 1) en önskan att frigöra kapital till andra investeringar, 2) en önskan att ”förbättra” balansräknings utseende och att 3) man har ägarkontroll och möjlighet att tillgodogöra sig en eventuell värdestegring (tack vare optionsrätten). Rättsfrågan var om en sådan transaktion skulle bedömas som ett köp eller inte. HFD uttalade att avtalet som utgångspunkt kunde godtas som en överlåtelse av fastigheten, om det inte förelåg omständigheter som talade för att den reella och åsyftade innebörden i den ”totala transaktionen (överlåtelse-hyra-option).” Vidare uttalades att det fordrades stor restriktivitet vid sådan bedömning – annars skulle det kunna uppstå svårigheter att förutse och överblicka konsekvenserna av vedertagna rättsfigurer. Omständigheter som vidare talade för att den reella innebörden inte var att äganderätten skulle överföras, utan istället att ställa fastigheten som säkerhet för ett lån, sades bland annat vara att förvärvaren var ett finansbolag och därmed hade till uppgift att bedriva finansieringsverksamhet, och att den totala transaktionen till sin innebörd klart avvek från ett normalt köp i flera avseenden. Vidare så avvek samtliga prislappar i sammanhanget från marknadspris.

Saker som dock talade för att det rörde sig om en överlåtelse var att parterna hade velat uppnå andra effekter än pantsättning, och att det mellan parterna var en förutsättning att äganderätten skulle ligga hos finansbolaget under avtalstiden. Avslutningsvis så sammanfattade HFD med att det inte förelåg *tillräckligt* tunga skäl för att ge avtalet en annan innebörd än den formella, och bedömdes således som överlåtelse – hyra – option.¹¹³

6.5.2 Promemorian förslag

I promemorian föreslogs det att särskilda skatteregler borde införas gällande leasing av inventarier, och inriktningen på dessa främst skulle vara att sådana leasingavtal där leasegivaren ”i huvudsak endast tar en kreditrisk” borde beskattas som långivning. Flygleasingdomarna (RÅ 1998 ref. 58 I) och sale and lease back-domarna (RÅ 1998 ref. 58 II och III) sades stå modell för en ny ordning, då HFD i dessa fall gjorde bedömningen att samtliga avtal skulle ges en annan innebörd än den som sades ha. I tidigare praxis på området hade HFD varit restriktiv med att ge avtal en annan innebörd.¹¹⁴ Samtidigt menade man att nyare praxis på intet sätt var *så pass* klargörande att man behövde känna sig bunden av den.¹¹⁵

Huvudregeln sades böra vara att ägaren till en tillgång också ska kunna göra avskrivningar. Som konstaterats finns det situationer där det inte blir rimligt att den formella ägaren innehar avskrivningsrätten. Frågan blir hur gränsen ska dras. I promemorians förslag sägs denna gränsdragning kunna göras utifrån tre variabler som inte utesluter varandra; avtalsvillkoren, parterna och den leasade egendomen.¹¹⁶

Vad gäller avtalsvillkoren sägs att parternas avsikt vid ett leasingavtal oftast är att ingå ett hyresavtal, men att de ekonomiska effekterna kan likna de vid

¹¹³ RÅ 1989 ref. 62

¹¹⁴ Ds 2002:16 s. 79.

¹¹⁵ Ibid, s. 81.

¹¹⁶ Ibid, s. 84-85.

ett låneavtal (jfr HFD:s resonemang i RÅ 1998 ref. 58 I), och att i sådant fall att ”den materiella innebörden av transaktionen kan vara en annan än den som formen utvisar”, och att gränsen som borde fokuseras på vid utformningen av leasingbeskattningsregler är den mellan lån och hyra.¹¹⁷ Detta enligt följande resonemang; en typ av lånetransaktion fordrar en låntagare och en långivare, där sistnämnda erhåller en ersättning för lånet, ränta. I låneavtalet är det allt som oftast fastställt när amorteringar, räntebetalningar, och slutbetalning ska ske, vilket innebär att långivaren har möjlighet att beräkna de kassaflöden som låneavtalet kommer att medföra.

När man å andra sidan investerar i någon typ av anläggning eller inventarium kan man förvisso uppskatta de kassaflöden som investeringen kan generera, men inte beräkna eller säkra desamma. Detta ger vid handen att det i teorin föreligger en större risk vid en investering än vid ett låneavtal. Leasingavtal är konstruerade som låneavtal, även om det rör sig om en investering i en tillgång. Om det finns en restvärdegaranti¹¹⁸ eller en option för leasetagaren att köpa tillgången kan leasegivaren till stor del beräkna utfallet av transaktionen eftersom han vet vilka betalningar som kommer att företas. I promemorian är man av åsikten att leasegivaren i dessa fall i mångt och mycket fungerar som ”en långivare som har säkerhet i den lease egendomen” och vars huvudsakliga risk består i en kreditrisk.¹¹⁹

Även sett till neutralitetsskäl är ovanstående väl värt att beakta, enligt promemorian. Om en leasegivare endast tar en kreditrisk (vilken får betraktas som ”mindre” i sammanhanget) men ändå beskattas för en hyrestransaktion, eftersom han på pappret har gjort en investering, där han kan göra värdeminskningssavdrag och beskattas för hela leasingavgiften och där leasetagare får göra avdrag för hela avgiften, skulle detta strida men neutralitetsprincipen; eftersom olika låneformer skulle beskattas olika. Som det uttrycks i promemorian; ”hårdraget skulle man kunna uttrycka saken på

¹¹⁷ Ibid, s. 86.

¹¹⁸ Ett åtagande från leasetagaren eller tredje man att sälja tillgången vid avtalets upphörande.

¹¹⁹ Ibid, s. 87.

så sätt att långivning i form av leasing skulle få vissa beskattningskonsekvenser medan annan långivning skulle få andra beskattningskonsekvenser”.¹²⁰

6.6 Företagsskattekommitténs syn på saken

Som en del av ”finansiella kostnader-begreppet” föreslog alltså utredningen att även leasingkostnader, eller helt enkelt hyreskostnader, skulle innefattas däri. Detta eftersom det saknas skatterättsliga regler på området, och att det vid leasing är uthyraren, tillika ägaren, av tillgången som står för de finansiella kostnaderna. Därför måste man betrakta det som att hyran som leasetagaren betalar innehåller element av finansiella kostnader. Således kan man föra diskussionen om avdrag kan eller bör kunna göras för leasingkostnader.¹²¹

Huvudregeln föreslogs vara att vid hyra av en tillgång ska den finansiella kostnaden skiljas ut från hyreskostnaden (förvisso med en rad undantag av praktisk karaktär), och att med den finansiella kostnaden skulle avses det räntebelopp som ingår i hyreskostnaden.¹²²

Motivering för detta är, som redan har nämnts, att det sett ur ett (real-) ekonomiskt perspektiv alltid finns en finansiell kostnad vid en hyresbetalning, och att det därför är motiverat att göra en sådan uppdelning. Man uttalade också följande, som, om man vill hårdra det, åtminstone delvis beskriver problemet som denna uppsats bygger på; ”när rätten till ränteavdrag avskaffas uppstår spänningar mellan ränteutgifter och hyresutgifter och mellan ränteintäkter och hyresintäkter”.¹²³ Detta är dock

¹²⁰ Ibid, s. 88.

¹²¹ SOU 2014:40, s. 225.

¹²² Ibid, s. 227.

¹²³ Ibid.

endast relevant eller intressant för bolag med ett negativt *finansnetto*.¹²⁴ Den läsare, som inte är alltför bekant med redovisning, bör komma ihåg att företaget kan ha ett positivt resultat i övrigt (det vill säga ett positivt rörelseresultat). I det följande beskrivs scenarier där reglerna avseende ränteavdragsbegränsningarna är i kraft. Huruvida det är bra eller dåligt att räntan urskiljs från hyran varierar, enligt följande.

För en hyrestagare, likaledes en leasetagare, är det bra om de finansiella kostnaderna inte skiljs ut från hyressumman, eftersom denne då kan dra av hela hyreskostnaden. I annat fall får denne bara dra av hyresdelen, och inte räntedelen. För en uthyrare råder motsatt förhållande, det vill säga att det är fördelaktigt om räntedelen skiljs ut ur hyran, för då kan den finansiella intäkten kvittas mot sådana kostnader som annars inte hade fått dras av (ränta, finansiella kostnader).¹²⁵ Detta gäller dock endast enligt förutsättningarna i huvudförslaget – vid det alternativa förslagets förutsättningar hade ju den urskilda räntekomponenten kunnat dras av, upp till de föreslagna gränserna. I det scenariot är det ju dock fortfarande av yttersta vikt om man betraktar (delar av) hyres- och leasingavgifter som ränta.

När båda har negativa finansnetton så är det ett typfall där parterna har precis motsatt intresse av en uppdelning av hyreskostnaden, enligt vad som precis har beskrivits; om den ena tjänar på en uppdelning, så gör inte den andra det. I detta fall spelar det ingen roll vilken ordning (uppdelning eller inte) som är aktuell, eftersom beskattning blir möjlig hos den ena av parterna.

Två andra typfall kan emellertid leda till att parterna tillsammans försöker uppnå skattefördelar, varför det helt plötsligt kan tänkas bli önskvärt med en tydlig ordning. Enligt vad som beskrivs är lösningen enligt Företagsskatteskommittén inte att välja den ena vägen eller den andra, utan

¹²⁴ Det vill säga när summan av finansiella intäkter och kostnader är negativ.

¹²⁵ SOU 2014:40, s. 227.

snarare att urskilja vilka situationer som påkallar vilken bedömning. Exempelen är utredningens.

Det är samma scenarier som beskrivs ovan. Förstnämnda är när en uthyrare har ett positivt finansnetto, och en hyrestagare ett negativt sådant. Här är ömsesidiga fördelar inom räckhåll, om en uppdelning av hyra och ränta *int* sker. I exemplet används ett finansiellt företag och ett tillverkningsföretag, där sistnämnda leasar en anläggningstillgång, och bär på icke-avdragsgilla kostnader. Parterna kan i detta läge mer eller mindre i samförstånd utforma ett avtal med en lägre hyra än vad som annars hade varit fallet, med den ur beskattningshänseende beklagliga följden att skattebasen minskar i båda leden; hyrestagaren kan dra av hela hyressumman, och den beskattningsbara inkomsten blir lägre (om avtalets pris förhandlas ner).

I det andra scenariot har uthyraren, ett fastighetsbolag, ett negativt finansnetto och hyrestagaren (hyresgäst) ett positivt dito. Här blir den sammanlagda skatten lägre *när uppdelning sker*, eftersom fastighetsbolaget kan kvitta bort räntedelen, medan hyresgästen får avdragsgilla räntekostnader (som kan dras av mot dennes ränteinkomster).¹²⁶

I ljuset av de plausibla utfallen så menar utredningen att det är principiellt viktigt att skilja ut fall när en uppdelning bör ske, för att inte riskera en snedvridning av skattesystemet. Vidare påtalar man att det av neutralitetsskäl är korrekt att å dela upp alla hyres- och leasingavgifter i en hyresdel och en finansiell del. Utredningens förslag är alltså att huvudregeln bör vara att all hyra ska delas upp i en hyresdel och en räntedel, och med allt menas lös egendom som får skrivas av enligt IL 18 kap. Exempel härom är således byggnads- och markinventarier, men även koncessioner, patent, licenser, varumärken, hyresrätter, goodwill och liknande rättigheter.¹²⁷ Till den föreslagna huvudregeln tillkommer även ett antal undantag, så som

¹²⁶ Ibid, s. 228.

¹²⁷ Ibid, samt IL 18:1.

fastighetshyror, korttidshyror och mindre hyresbelopp (som understiger 300 000).

För tydlighetens skull; ovan beskrivna exempel rör *både* finansiella och operationella leasingavtal. Personligen tycker jag att det hade kunnat uttryckas något tydligare, särskilt med tanke på skillnaderna avtalstyperna emellan är förhållandevis stora. Om man bara sluter sig till hur förslaget är formulerat¹²⁸ och vissa andra skrivningar¹²⁹ så framgår det dock att både sorterna innefattas.

6.6.1 Särskilda yttranden

I direkt anslutning till utredningen finns ett antal reservationer och särskilda yttranden, vari personer som har varit med och tagit fram utredningen ger en något mer personlig syn på vissa aspekter i utredningen. I dessa finns ett antal instick om leasingförslaget;

Anita Saldén Enérus, till vardags ledamot i HFD, skriver att det förvisso är principiellt riktigt att delar av hyror ska behandlas som finansiella intäkter och kostnader, men menar att medan det inom redovisningen är vedertaget att behandla finansiell leasing som ett de facto-köp finansierat med lån (och således ränta), är det att gå för långt ut på oprövad mark när man föreslår motsvarande, helt nya regler för operationell leasing, som inte knyter an till redovisningsreglerna. Argument härom sägs vara förutsebarheten av reglerna.¹³⁰

Även sakkunniga Linda Haggren¹³¹ och Anders Kristoffersson m.fl. är inne på det principiellt riktiga att i vissa fall låta delar av hyran beskattas som en

¹²⁸ ”Vid hyra av en tillgång ska den finansiella kostnaden skiljas ut från hyreskostnaden. Med den finansiella kostnaden avses det räntebelopp som ingår i hyreskostnaden”, s. 227.

¹²⁹ SOU 2014:40, s. 520

¹³⁰ Ibid, s. 577.

¹³¹ Enhetschef på Skatte- och tullavdelningen, Finansdepartementet.

finansiell kostnad, och skriver att kommitténs förslag innebär att uppdelning ska ske vid alla sorters hyror, oavsett om det rör sig om finansiell eller operationell leasing, vilket får betraktas som ”långtgående”. Man påpekar att det inte finns något annat skattesystem som använder sig av någonting liknande, och att det därför är svårt att se konsekvenserna. Om Sveriges skattesystem avviker för mycket från omvärldens kan det även leda till skattearbitrage, menar man. Därav är författarna skeptiska till utredningen vad gäller den biten.¹³²

Kammarrättsrådet Anders Bengtsson ställer sig tveksam till om alla hyresavtal verkligen innehåller en ”finansieringskomponent”. När kommittén menar att hyresavtal alltid innehåller en räntekomponent, tolkar Bengtsson det som att man menar att hyrestagaren inte har behövt betala för förvärvet av tillgången (tillika finansierat den) men ändå använder den, och pekar sedan på exempel där så inte behöver vara fallet, exempelvis när hyran betalas i förskott eller avtalet rör en tillgång som uthyraren inte har förvärvat (personal nämns som exempel). Vidare ifrågasätter han det principiellt korrekta i att särskilja hyresavtal (om det inte rör sig om finansiell leasing) från andra avtal, då även sistnämnda kan innehålla finansieringskomponenter. Han skriver dock inte uttryckligen vilka avtal det skulle röra sig om.¹³³ Kritiken är dock främst inriktad på de praktiska svårigheterna (att krita upp linjer för när avtal innehåller en finansieringskomponent) snarare än de principiella utgångspunkterna för att argumentera för att hyres- och leasingavtal består av en rad komponenter.

Han anför dock ytterligare ett intressant exempel, gällande ”tjänsteuppdrag där ett företag löpande under viss ställer fordon *och* personal till ett annars företags förfogande för att utföra vissa tjänster”.¹³⁴ Hans undring är hur ett

¹³² Ibid, s. 590.

¹³³ Ibid, s. 618.

¹³⁴ Jag tolkar det som att han pratar om förslagsvis bud- och transportfirmor, men han exemplifierar inte mer specifikt.

sådant uppdrag om det inte är ett hyresavtal, och i så fall, vad den ekonomiska skillnaden är mot att hyra bilar och personal separat.¹³⁵

¹³⁵ Ibid.

7. Avslutande analys

7.1 Hur definieras det skatterättsliga räntebegreppet i svensk rätt?

Räntans karaktäristika ter sig något svårgreppbar, men den går att koka ner till ett par punkter, alla nödvändiga för att transaktionen ska kallas ränta. Kallas och kallas förresten – framställningen har om något kommit fram till att ett avtal och en transaktion kan kallas för lite vad som, och att det inte behöver tillmätas minsta betydelse ur beskattningshänseende. Låt därför hålla oss till formuleringen att rekvisiten nödvändiga för att kunna beskatta transaktionen som ränta. Rekvisiten som framträder är inte många eller komplicerade. Ränta som kostnad är som utgångspunkt en ersättning för en kredit, som intäkt är det utfallet av eget kapital placerade hos eller utlånade till någon annan.

I RÅ 1994 ref 26 så hade ett bolag investerat i en aktieindexobligation, och frågan var om värdeutvecklingen på denna skulle betraktas som ränta. Så blev inte fallet, men utgångspunkten stämmer; hade det beskattats som ränta hade det varit för att bolaget placerade pengarna hos annan part, och efter en tid fått avkastning på dessa. Banken som hade förvaltat och placerat pengarna hade fått en räntekostnad, ergo en kostnad för att de hade fått låna bolagets pengar. Detta är självklarheter, men det skadar inte att ha med sig sådana i navigerandet bland skatterättsliga gråzoner. Men ovan nämnda fall bedömdes inte röra ränta, av anledningen att avkastning på indexobligationer inte bedömdes vara tillräckligt förutsebar. I målet uttalades att värdeförändringen mellan tidpunkten för förvärvet och den tidpunkt då innehavet upphörde inte var så förutsebar att den kunde hänföras till ränta.

Förutsebarhetskravet är okomplicerat i teorin. Räntebetalningar måste inte bara vara hänförliga till ett låneavtal eller motsvarande, utan även beräknas utifrån det, i motsats till exempelvis reavinster och reaförluster. RÅ 2003 ref 48 är ett bra exempel på vad som anses förutsebart eller inte; en garanterad årlig avkastning på tre procent ansågs vara ränta, medan den överskjutande delen, som var avhängig utvecklingen på OMX-indexet inte var så förutsebar att den ansågs utgöra ränta. Kapitel 5 handlade mycket om utveckling och avkastning på indexobligationer, men det är en allmängiltig regel som bekräftas i exempelvis utredningen som lade grunden för 90-talets skattereform; räntebetalningar måste gå att beräkna och förutse på förhand. Det är egentligen inget anmärkningsvärt; när en privatperson tar ett banklån för att finansiera ett husköp, vet både privatpersonen och banken hur mycket lånet kommer att kosta/inbringa varje år. När samma privatperson investerar privat kapital i ett intressant företag på börsen, lånar han teoretiskt pengar till företaget, och med lite tur kan han sälja aktieinnehavet senare och göra sig en liten vinst. Han kan dock inte veta eller förutse det; därför kan inte avkastningen betraktas som ränta. Summa summarum så måste en räntebetalning gå att förutse och beräkna utifrån det avtalet den härstammar ifrån. Hur explicit och precist förutsebarheten måste vara är en fråga vi har anledning att återkomma till, men i de flesta fall torde det vara *relativt* enkelt att avgöra om en kostnad är förutsebar eller inte.

Slutligen måste en transaktions karaktär avgöras utifrån ett realekonomiskt perspektiv. Ett realekonomiskt synsätt innebär att man ser till transaktionens ekonomiska natur och resultat, mer än vad den formellt betecknas som. Tillämpningen av ett realekonomiskt synsätt har inte alltid varit sättet man angripit räntetransaktioner på – Mutén skrev på 50-talet om det formella räntebegreppets dominans, och fram till 80-talet var det det formella räntebegreppets ordning som gällde. Thorell skrev så sent som 1988 att ränta i skatterättslig mening förelåg så snart som en viss betalning betecknas som ränta. Någonstans här skedde en förändring, och det realekonomiska synsättet tog över i rättstillämpningen. Även om Thorell och Melz har

diametralt motsatta uppfattningar om RÅ 1982 Aa 152:s betydelse i detta hänseende, så pekar flertalet andra fall¹³⁶ otvetydigt i den riktningen. Företagsskattekommittén vidhåller att ett realekonomiskt synsätt är det som gäller.¹³⁷

7.2 Hur beskattas leasingavtal i svensk rätt?

Det finns som bekant inga beskattningsregler för leasing. Vid skatterättsliga spörsmål är man hänvisad till de allmänna skattereglerna, i kombination med vägledning från redovisningsbranschen och civilrätten. I detta skede av uppsatsen är det viktigt att hålla tungan rätt i mun, för när vi tittar på hur leasingavtal och leasingkostnader kan inordnas in under det som kallas ”finansiella kostnader”, gör vi det med rättskällor som endast delvis behandlar uppsatsens tematik, om ens det.

De föreskrifter som gäller redovisning av leasing kan inte tillmätas ett för högt rättskällevärde, men eftersom sambandet med beskattning finns där och är något som har betonats (se exempelvis likheterna mellan utredningens förslag för finansiella kostnader och dess motsvarighet i redovisningssammanhang), kan de ge oss någonting. Vi vet exempelvis att tillgångar, och tillhörande rättigheter och skyldigheter, som används enligt finansiella leasingavtal ska redovisas som tillgångar och skulder i balansräkningen hos leasetagaren. Vi vet också att det vid operationella leasingavtal alltså är leasegivaren som bär de ekonomiska riskerna och fördelarna som är hänförliga till ägandet, varför avtalet ska redovisas som en vanlig hyrestransaktion hos leasetagaren. Det är kanske inte svaret på uppsatsens problematik, men det kan vara en relevant delkomponent i detta.

¹³⁶ RÅ 1984 1:39, RÅ1979 Aa 67, Dom 1990-07-16, mål nr 4066-1987.

¹³⁷ SOU 2014:40, s. 199.

Den största skattefrågan gällande leasing har varit hur uppdelningen mellan köpeavtal och leasingavtal ska ske, givet de skatterättsliga utfall som då gällde för respektive kategori. Uppdelningen av avtalens karaktär var viktig eftersom det avgjorde vem av parterna som fick tillgodogöra sig avskrivningarna på den köpta, eller leasade tillgången. Om det bedömdes vara ett köp var det köparen som kunde begagna sig av det, om det var ett leasingavtal var det leasegivaren. Det som man bör notera är att frågan om huruvida leasingavtalet har varit finansiellt eller operationellt har varit underordnad, om ens omnämnd, i respektive fall. Samtidigt är rekommendationen idag att det är leasetagaren som ska göra avskrivningar på en tillgång som är leasad enligt ett finansiellt leasingavtal. Givet det sistnämnda borde exempelvis Täckdiketsfallet, RÅ 1987 ref. 166, vara av begränsad betydelse idag. Frågan där var om det var jordbrukaren eller leasingbolaget som kunde göra värdeminskningssavdrag på täckdikningsanläggningen. Nu gjorde HFD bedömningen att det rörde sig om en försäljning av anläggningen på kredit. HFD:s uttalande att man vid bedömningen av parternas gemensamma avsikt inte kunde erhålla någon egentlig ledning av själva avtalet, ”vilket synes avfattat i huvudsaklig överensstämmelse med vad som är brukligt vid s.k. finansiell leasing”, är i sammanhanget mest förvirrande, eftersom man i dagsläget tycks utgå från att finansiella leasingavtal oftast innebär en ägandeövergång i slutändan.

I fallet som rörde klimatanläggningen förutsattes det att villkoren i leasingavtalen är sådana att det verkligen är fråga om uthyrning och inte försäljning. Här finns förvisso mer svängrum för tolkningar, men om omständigheterna var så klara som HFD bedömde och således tillät att man förutsatte att det var ett hyresavtal, är även här oklart vad man kan dra för slutsatser av fallet.

Vi kan dock konstatera att HFD i dessa fall, och även i Flygplansdomen tittade på hur avtalen tedde sig och vad effekten av dem var, snarare än hur de betecknades, vilket ledde till att exempelvis Mega vägrades avdrag för flygplanet, trots att de formellt var ägare av planet. Vi kan också konstatera

att man gjorde en uppdelning av kostnaderna i Täckdikesfallet, som trots allt handlade om ett finansiellt leasingavtal, där en stor del av hyresavgifterna betraktades som köpeskilling, och resterande del som ränta.

Slutligen tycker jag att 2002 års promemoria förtjänar litet utrymme. Här belyser man likheterna som finns mellan ett leasingavtal och ett låneavtal. Märk skillnaden gentemot diskussionen i ovan nämnda praxis; där diskuterar man om avtal är av det ena eller andra slaget; köp eller leasing. Här menar man att avsikten med leasingavtal oftast är att ingå ett hyresavtal, men att de ekonomiska effekterna kan likna de vid ett låneavtal. Diskussionen är principiellt intressant, både eftersom man för resonemang som liknar förutsebarhetskravet i räntetransaktioner, men även då man diskuterar leasingkostnader utifrån deras ekonomiska natur, snarare än deras beteckning. Det sägs förvisso att det är *leasegivaren* när han ”i huvudsak endast tar en kreditrisk” som borde beskattas som för långivning, men enligt reciprocitetsprincipen måste det även innebära att det för leasetagaren uppstår en räntekostnad.

7.3 Hur väl går Företagsskattekommitténs förslag ihop med ovan anförda?

Företagsskattekommittén lämnade två förslag till i utredningen, varav det alternativa förslaget är det som bäst liknar Skatteflyktsdirektivet och det som togs emot bäst av regeringen. Kontentan av det alternativa förslaget är att finansiella kostnader i första hand ska dras av mot beskattningsårets finansiella intäkter, och att de finansiella kostnader som överstiger de finansiella intäkterna, och utgör ett negativt finansnetto, endast får dras av med ett belopp som motsvarar högst 20 procent av avdragsunderlaget. I dagsläget finns det ingen information från regeringens sida om och i så fall när ett förslag som bygger på utredningen kan tänkas komma. ”I närtid” uttalade finansminister Andersson i november förra året, men i skrivande

stund, den 19 maj 2017, vet vi alltså ännu inget. Med en brasklapp om att det är oklart vilket genomslag utredningen kommer få, så ska utredningens alternativa förslag analyseras. Samtidigt så är Skatteflyktsdirektivet klubbat, med regler om begränsar avdrag för ”lånekostnader” till 30 procent av EBITDA.

I båda förslagen som lämnades av Företagsskattekommittén föreslås en enhetlig definition av de kostnader som ska omfattas av avdragsbegränsningarna, som ska benämnas som finansiella kostnader. Här ska föreslås ränta och andra direkta eller indirekta kostnader för krediter omfattas, men även de finansiella kostnader som uppstår vid hyra eller leasing. Någon gång i uppsatsen kan det ha hänt att jag skrivit att det är räntebegreppet som kommittén ansåg sig behöva utöka. Egentligen stämmer inte det, snarare har man ju uppfunnit ett nytt begrepp (i skattesammanhang i alla fall) och inordnat räntebegreppet, samt ett antal nytillkomna poster, under denna paraplydefinition. Samtidigt är tanken bakom förslaget att reglerna ska omfatta fler kostnader än ”klassiska” räntekostnader. Man kan möjligen uttrycka det som att räntebegreppet, i detta avgränsade sammanhang, föreslås återuppträffa. Finansiella kostnader torde nästan uteslutande beskriva någon form av lånekostnad.

I det nya begreppet innefattas leasingkostnader, med motiveringen att ett företag som vill använda en tillgång kan hyra den istället för att köpa den, och att det är uthyraren som står för de finansiella kostnaderna, som sedermera överförs på hyrestagaren i form av hyresbetalningar. Ekonomiskt sett kan man alltså tala om en finansiell kostnad såsom inneboende i en hyreskostnad, menar Företagsskattekommittén.¹³⁸ I princip så är det denna kärnfulla motivering som ligger till grund för uppsatsen, och frågan man måste ställa sig är hur verklighetsförankrat ett så progressivt förslag är.

Det förfaller enklast att ställa upp leasingkostnader, såsom de beskrivs i utredningen, mot vad vi redan vet på området och som vi har att förhålla oss

¹³⁸ SOU 2014:40, s. 227.

till; rekvisiten för ränta och hur leasing har behandlats i skatterättslig praxis och redovisningssammanhang.

Ränterekvisiten är två, dels ska transaktionen vara förutsebar och dels ska det från ett realekonomiskt synsätt de facto röra sig om ränta, inte vara en förklädd hyra exempelvis. Vad gäller förutsebarheten, så synes leasingbetalningar vara lika förutsebara som en vanlig räntebetalning. I 2002 års promemoria anförde man de ekonomiska effekterna vid leasingavtal oftast kan likna de vid låneavtal, och pekade på att det vid just låneavtal oftast är fastställt när amorteringar, räntebetalningar och slutbetalning ska ske. Det sistnämnda kan förvisso sägas vara ett cirkelargument, liknelsen är ju bara relevant om man faktiskt håller med om likheter låne- och leasingavtal emellan, med det är enligt min mening värt att notera att man nämner möjligheterna till beräkning och förutsebarhet av kassaflöden som ett argument för att leasingavtal liknar låneavtal.

Men hur var det nu med de ekonomiska effekterna av avtalet? En sådan analys behöver ju inte vara särskilt tekniskt, frågan är enkel – innebär betalningen att mottagaren får ersättning för något som i praktiken är ett lån? Företagsskattekommittén är onekligen av den åsikten, och de motiverar det sakligt men i sammanhanget relativt kortfattat; i ett leasingavtal är det uthyraren som står för de finansiella kostnaderna inledningsvis, men dessa förs över på hyrestagaren i form av höga hyresbetalningar. Höga i bemärkelsen att de sammanlagda vid avtalsslutet i regel motsvarar ett högre belopp än vad det hade kostat att köpa den aktuella tillgången kontant.

Så långt tycker jag att det finns goda grunder för att köpa Företagsskattekommitténs resonemang på ett principiellt plan. I vissa av de rättsfall som har berörts har kapitalrabatter på skuldebrev och ”negativ” vinster (sett till att kostnaderna hade blivit högre vid ett högre hyresbelopp) av HFD bedömts som ränta. I dessa rättsfall har HFD gjort relativt fria och långtgående tolkningar, och att betrakta mellanskillnaden mellan en låg hyresavgift och hypotetiskt högre sådan som ränta kan ju sägas vara mer

kontroversiellt än att göra bedömning angående leasingkostnader. Om vi således bara tittar på HFD:s benägenhet att omrubricera transaktioner skulle det kanske gå vägen. Dessa fallen kan sägas ha gemensamt att alla har rört avtal där ett moment av deponering förelegat. Man kan också hävda att ett deponeringsmoment föreligger vid leasingavtal. Leasetagaren är ju i besittning av leasegivarens tillgång, och betalar en ersättning för detta. Den optimistiskt lagda kan hävda att det är ur sådana förhållanden som vanliga räntekostnader uppkommer, och att det således finns skäl att hävda att detsamma ska gälla vid leasingavtal. De rättsfall där HFD har gjort sådana bedömningar är dock tämligen exceptionella, och man ska kanske vara försiktig med att dra på *alltför* stora växlar utifrån nämnda praxis.

Ett problem som jag brottas är i vilken mån den leasingpraxis som rör uppdelningen köp-leasing är relevant för räntefrågan. I Täckdikesfallet kunde leasetagaren kostnadsföra de delar av hyran som ansågs utgöra köpeskilling genom värdeminskningsskatt, resterande del betraktades som ränta, allt detta eftersom det ansågs vara ett kreditköp. Här skedde en tydlig uppdelning av leasingkostnaderna. Man måste dock komma ihåg att domslutet till stor del berodde på specifika omständigheter (såsom att anläggningen var sammanfogad med fastigheten och svårligen kunde skiljas från densamma) och att Leasingutredningen ställde sig frågande till hur pass prejudicerande fallet kunde tänkas vara. Men man kan likväl slå fast att leasetagaren i Täckdikesfallet hade träffats av begränsningsreglerna, om det hade utspelat sig i en framtid där ränteavdragsbegränsningar var i kraft. Även i övriga rättsfall som har redogjorts för ovan har HFD visat prov på vilja att göra realkononomiska bedömningar när det kommer till leasingavtal. I flygplansfallet slag man exempelvis fast att avtalet inte medförde de ekonomiska effekter för Mega som de borde gjort om de hade gjort ett regelrätt förvärv av flygplanet. (Mega bar exempelvis inte någon reell ekonomisk risk, vilket i regel är fallet vid köp av flygplan).

I flygplansfallet nämndes i förbifarten att Martinair, som ansågs ha köpt planet istället från Mega, kunde ha möjlighet att göra avdrag dels för

avskrivning, dels för ”en tänkt räntedel av leasingavgiften” Gemensamt för båda fallen är att det har rört sig om avtal betecknade som finansiell leasing, som bedömdes vara köp.

Vi har tillräckligt mycket kött på benen för att slå fast att det vid finansiella leasingavtal kan finnas mycket goda grunder för att betrakta de som kreditköp, vilket kan medföra vissa skatterättsliga konsekvenser vad gäller ränta (båda med nuvarande och förslagna ränteregler). En sådan slutsats går att kalla ytlig - vi visste ju redan inledningsvis att EU-direktivets (icke-begränsande) definition av lånekostnader bland annat innefattar betalningar avseende finansieringskostnadsdelen av betalningar av finansiell leasing, och att de finansiellt leasade tillgångar i bokföringssammanhang ska behandlas likvärdigt med att leasetagaren köper tillgången och lånefinansierar köpet. Men ovanstående bekräftar inte bara vad vi trodde oss veta, utan det ringar även in ett stort problem med Företagsskattekommitténs förslag. I utredningen går kommittén igenom vad som skiljer finansiella och operationella avtal, men lämnar sedan distinktionen där hän. Skillnaden känner läsaren till vid det här laget, och vän av ordning ställer sig kanske frågande till föreslagen ordning. Inte nödvändigtvis för att det är fel, men för att ett så långtgående förslag rimligtvis borde motiveras mer utförligt, än utredningens skrivning att ”uthyraren står för de finansiella kostnaderna men för över dessa på hyrestagaren i form av höga hyresbetalningar.”

Det är här det blir problematiskt, eftersom i princip all praxis och doktrin som har behandlats i uppsatsen (och som har stått att finna) har berört finansiell leasing. Stilgreppet att inkludera både finansiella och operationella avtal är bra ur ett perspektiv. Det rundar nämligen den potentiella problematiken i att avgöra om ett avtal *är* operationellt eller finansiellt, ty det kan omöjligt vara glasklart i exakt alla situationer. I fallet med klimatanläggningen exempelvis framgår det inte hur avtalet är betecknat, och utgången kan lika gärna sägas bero på specifika omständigheter; HFD förutsatte att det var ett hyresavtal (allmänt vanskligt för en högsta instans

att förutsätta saker och ting, i mitt tycke) och klimatanläggningen var enkel att avlägsna. Precis som att gränsdragningen mellan köp och hyra har visat sig vara svår emellanåt, så torde även en gränsdragning mellan operationella och finansiella leasingavtal kunna vålla problem.

Men det man absolut inte får glömma här är att Företagsskattekommitténs förslag är det första av sitt slag. Haggren och Kristoffersson m.fl. skriver att kommitténs förslag är långgående, och att det går längre än något känt redovisnings- eller skattesystem, när det kommer till att särskilja räntekomponenter. De menar att detta är en grund för att invända mot förslaget, eftersom det är svårt att bedöma konsekvenserna av förslaget och hur det står sig i praktiken. Vidare pekas också på risken att ett för säreget svensk skattesystem kan öka risken för skattearbitrage. Saldén Enérus är inne på liknande resonemang. Att ett förslag är kontroversiellt är naturligtvis ingen grund för att förkasta det, men väl för att vara försiktig.

Även Anders Bengtsson tankar kan uppmärksammas; att alla hyresavtal inte måste innehålla en finansieringskomponent, (för det fall att hyran betalas i förskott eller då uthyraren inte har förvärvat tillgången) och att han inte ser någon principiell skillnad mellan hyresavtal (än finansiella leasingavtal) och andra avtal. Han pekar även han på den potentiella problematiken gällande gränsdragningen mellan hyresavtal och ”vad som inte ska vara det”. Om man ställer upp på resonemanget, vilket jag gör, så är det än tydligare att det inte går att inordna operationella leasingkostnader under ett nytt kostnadsbegrepp.

Neutralitetsprincipen då?

Givet de frågetecken som finns kring skatterättsliga principer i doktrinen så bör man kanske vara försiktig med att tillmäta neutralitetsargument för mycket styrka, men eftersom ett uttalat syfte från Kommitténs sida var att föreslå ett system som leder till neutral beskattning mellan lånat och eget

kapital, så är det relevant att ägna några rader åt detta. I dagsläget medges alltså avdrag för räntekostnader men inget motsvarande avdrag för finansiering med eget kapital. I det hänseendet är de föreslagna ändringarna givetvis av godo.

Man kan också hävda att det finns neutralitetsargument att hämta i förhållandet mellan lån och leasing, som har berörts i uppsatsen. Jag skulle vilja uttrycka det som att det är samma sida av myntet, men en annan vinkel. Innan har man kunnat argumentera för att det har varit fördelaktigare att leasa en tillgång, snarare än att låna pengar för att köpa den. Detta eftersom man vid lån har kunnat få avdrag endast för räntan, men avdrag för hela leasingkostnaden. Om kommitténs förslag skulle genomföras fullt ut så kommer både avdragen för ränta och leasingkostnader att omfattas av begränsningsreglerna. Det skulle naturligtvis inte jämställa leasing med lån fullt ut, men principiellt är det ett steg i rätt riktning.

Men de goda effekterna av neutral beskattning kräver givetvis att man skriver under på att det de facto rör sig ekonomiskt likställda transaktioner. Således är det enkelt att sticka hål på ett neutralitetsargument genom att hävda att (delar av) operationella leasingkostnader inte har någon likhet med räntekostnader, och därmed göra gällande att det rör sig om en situation där olika transaktioner beskattas lika, vilket alltså skulle gå stick i stäv med neutralitetsprincipen. Men så långt det gäller finansiella leasingavtal är allt i sin ordning.

8. Sammanfattande analys

Avslutningsvis ska jag under denna rubrik försöka knyta an till uppsatsens syfte, snarare än frågeställningarna. Den sista delen av syftet, att undersöka möjligheterna att kringgå räntebegränsningsreglerna med hjälp av leasingtransaktioner, har inte behandlats ännu, främst för att den egentligen inte går att uttala sig om innan man har en heltäckande bild klar för sig.

Låt oss utgå från följande, att vi måste ha klart för oss vilken ordning som ska antas gälla, för att kunna spekulera i hur den skulle kunna kringgås. Den naturliga följdfrågan blir vilken ordning uppsatsens slutsatser kan sägas styrka eller avfärda. Den föreslagna ordningen är i grund och botten av godo, i mitt tycke. Enligt vad som har anförts ovan finns det grunder för att en sådan föreslagen ordning stämmer överens med svensk rätt.

Vi har dels indikationer från gällande rätt; räntebegreppets rekvisit som överensstämmer med leasingavtals natur, men också någon form av konsensus mellan HFD och diverse statliga utredningar om att det går att göra realekonomiska bedömningar för leasingavtal. Även branschpraxis inom redovisning ger också indirekt stöd för tanken.

Även skattepolitiska mål synes ge stöd för kommitténs förslag; neutralitetsperspektiv givetvis, men man får inte heller glömma bort att förslaget även syftar till att säkra upp skattebasen, och begränsa företags möjligheter att nyttja avdragsrätten som bevisligen har missbrukats genom åren. Vi har även sett exempel på leasingavtal som syftade till att dränering av skattebasen (flygplansmålet). Det principiellt förkastliga som en ränteavdragsrätt kan leda till (och med viss argumentation, även leasingavtal) är givetvis något som måste stävjas, varför Företagsskatteskommitténs förslag är välkommet.

Men allt detta är i min värld inskränkt till att gälla finansiella leasingavtal, eftersom det inte finns några någon reell juridisk grund att stå på, när det gäller kommitténs förslag avseende operationella leasingavtal. Förutom kommitténs intuitiva inställning att det även vid operationella avtal överförs en finansiell kostnad från uthyrare till hyrestagare, har jag inte stött på något under arbetets gång som talar för det.

Man kan därför tänka sig att finansiella leasingavtal är inbegripet i finansiella kostnader som skatterättsligt begrepp, men inte operationella. Det synes vara det enklaste, och mest korrekta. Det skulle emellertid innebära en ordning där en typ av leasingavtal omfattas av avdragsbegränsningarna, och en annan typ inte gör det. Låt gå att vi har slagit fast vissa fundamentala skillnader avtalen emellan, frågan är om det då kan finns utrymme att ”omvandla” finansiella leasingkostnader till operationella, och således undgå begränsningsreglerna.

Man kan givetvis sia om huruvida finansiella leasingavtal i framtiden kommer att minska i antal till förmån för operationella. Men eftersom den praktiska innebörden är så pass skilda avtalstyperna emellan, så synes inte det vara förankrat i verkligheten. Att bara hyra en tillgång år ut och år in, utan att någon ägandeövergång sker, skulle både vara dyrt och omständligt.

Och vad betyder egentligen omvandla i sammanhanget? Att använda sig av en annan avtalstyp, men i slutändan uppnå samma effekter som det ursprungliga tilltänkta förfarandet. Kan man tänka sig ett utstuderat tillvägagångssätt, där parterna de facto upprättar ett operationellt leasingavtal sinsemellan, där leasegivaren står för riskerna etc. och där tillgången vid avtalets slut ändå överläts till leasetagaren för en billig peng? Det är såklart möjligt, men det skulle krävas två separata avtal. Där skulle parterna exempelvis inte kunna påtala ett avtalsbrott för den händelse att en av parterna ändrar sig någonstans på vägen och inte vill sälja eller köpa, eftersom det tekniskt rör sig om två avtal. Om de skulle tillstå att det fanns

en överenskommelse redan från första början, skulle det ju per automatik bli frågan om någon sorts kreditköp, där man hade kunnat skilja ut en räntedel.

En kompromiss mellan kommitténs förslag och de deduktioner som har gjorts i förevarande uppsats, där enbart finansiella leasingavtal omfattas av ett nytt kostnadsbegrepp verkar således inte kunna angripas utifrån någon problematik med kringgående av begränsningsreglerna via operationella leasingavtal.

Vad gäller resterande delen av syftet, så synes det finnas nog så goda skäl att inordna finansiella leasingkostnader under det nya föreslagna kostnadsbegreppet, enligt vad som anförts. Frågan om begränsningen sen ska uppgå till 20 eller 30 procent, av EBIT eller EBITDA, lämnar jag över till någon annan.

Käll- och litteraturförteckning

Offentligt tryck

BFNAR 2012:1, *Bokföringsnämndens allmänna råd om årsredovisning och koncernredovisning*

BFNAR 2016:10, *Årsredovisning i mindre företag (K2)*

Ds 2002:16, *Inkomstskatteregler vid leasing av inventarier*

SOU 1982:1, *Realbeskattning*

SOU 1986:37, *Reavinst, aktier och obligationer slutbetänkande*

SOU 1991:81, *Fastighetsleasing sale and lease back: delbetänkande*

SOU 1994:120, *Finansiell leasing av lös egendom slutbetänkande*

SOU 2014:40, *Neutral bolagsskatt – för ökad effektivitet och stabilitet*

Prop. 1989:90:110, *Om reformerad inkomst- och företagsbeskattning*

Rådets direktiv (EU) 2016/1164, *Om fastställandet av regler mot skatteflyktsmetoder som direkt inverkar på den inre marknads funktion*

Doktrin

Litteratur

Gunnarsson, Åsa, *Skatterättvisa: [Tax equity]*, Iustus, Diss. Umeå : Univ.,Uppsala, 1995

Korling, Fredric & Zamboni, Mauro (red.), *Juridisk metodlära*, 1. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2013

Lodin, Sven-Olof, *Inkomstskatt: en läro- och handbok i skatterätt. D. 1*, 15., [uppdaterade] uppl., Studentlitteratur, Lund, 2015

Melin, Stefan, *Juridikens begrepp*, Iustus, Uppsala, 2000

Melz, Peter, *Kapitalvinstbeskattningens problem: företrädesvis vid fastighetsförsäljningar*, Juristförl., Diss. Stockholm: Univ.,Stockholm, 1986

Mutén, Leif, *Inkomst eller kapitalvinst: inkomstskatteproblem vid obligations- och fastighetsaffärer*, P.A. Norstedt, Diss. Uppsala : Univ., Stockholm, 1959

Norberg, Claes & Thorell, Per, *Redovisningsfrågor i skattepraxis, 2.*, [rev.] uppl., Iustus, Uppsala, 2010

Peczenik, Aleksander, *Juridikens teori och metod: en introduktion till allmän rättslära*, 1. uppl., Fritze, Stockholm, 1995

Rosander, Ulrika, *Generalklausul mot skatteflykt*, Jönköping International Business School, Jönköping University, Diss. Jönköping : Internationella handelshögskolan, 2007, Jönköping, 2007

Thorell, Per, *Beskattning och utländsk valuta: [Taxation and foreign currency]*, Iustus, Uppsala, 1988

Artiklar

Dahlberg, Mattias: *Om principer vid tolkning av skattelag*, Skattenytt, 2004, s. 664-666

Hagstedt, Jan Anders: *Skatterättsliga aspekter vid leasingavtal*, Skattenytt, 1975, s. 281-292

Jareborg, Nils: *Rättsdogmatik som vetenskap*, Svensk Juristtidning 2004, 1, s. 1 – 10

Nyström, Jan-Åke: *Billeasing*, Svensk juristtidning, 1980 s. 241-257

Persson, Roger: *Räntebegreppet. En kommentar i anledning av några rättsfall från regeringsrätten*, Skattenytt 1991, s. 111-114

Roupe, Jacob: *Det skatterättsliga räntebegreppet och genomsnittsmetoden*, Skattenytt 1993, s. 449-469

Elektroniska källor

Tobias Wikström: Dags att förbereda sig för ett skattevärldskrig, publicerad 2016-11-24

<http://www.di.se/opinion/tobias-wikstrom-dags-att-forbereda-sig-for-ett-skattevarldskrig/>

Hämtad: 2017-03-20

Debatt: Så måste kommitténs skatteförslag göras om, publicerad 2015-04-21

<http://www.di.se/artiklar/2015/4/21/debatt-sa-maste-kommittens-skatteforslag-goras-om/>

Hämtad: 2017-03-21

Baran, Inkomstskattelag (1999:1229) 16 kap. 1§, Lexino 2015-04-10.

https://pro.karnovgroup.se/document/530670/7 - SFS1999-1229_K16_P1

Hämtad: 2017-02-25

Skatteverket - Vad är intressegemenskap?

<https://www4.skatteverket.se/rattsligvagledning/edition/2017.1/331804.html>

Hämtad: 2017-02-15

Ränteavdrag i företagssektorn – fortsatt granskning, publicerad 2011-03-14

https://www.skatteverket.se/download/18.70ac421612e2a997f85800017196/1359705959261/PM_Ränteavdrag_företagssektorn_2010_slutlig.pdf

Hämtad 2017-04-12

Rättsfallsförteckning

RÅ 1943 ref 19

RÅ 1943 Fi 379

RÅ 1967 Fi 41

RÅ 1969 not Fi 1396

RÅ1979 Aa 67

RÅ 1982 Aa 72

RÅ 1982 Aa 152

RÅ 1984 1:39

RÅ 1986 ref 51

RÅ 1987 ref. 5

RÅ 1987 ref. 166

RÅ 1988 ref 2

RÅ 1989 ref. 62

Dom 1990-07-16, mål nr 4066-1987

RÅ 1994 ref 26

RÅ 1998 ref. 58 I.

RÅ 2003 ref 48